

Załącznik do Uchwały nr XI.65.2015
Rady Gminy Śniadowo
z dnia 26 listopada 2015 r.

PROGRAM ROZWOJU LOKALNEGO GMINY ŚNIADOWO NA LATA 2015– 2020

Śniadowo, 2015

I. WPROWADZENIE	4
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO - GOSPODARCZEJ GMINY ŚNIADOWO.....	5
2. 1. Położenie, powierzchnia, ludność	5
2.2 Demografia gminy Śniadowo.....	8
2.3 Poziom życia mieszkańców	16
2.4 Zatrudnienie i rynek pracy	16
2.5 Bezrobocie.....	19
III. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE i ZASOBY NATURALNE	24
3.1.Klimat.....	24
3.2.Charakterystyka geologiczna	25
3.3. Rzeźba terenu	26
3.4 Gleby	27
3.5 Lasy Gminy Śniadowo	27
3.6 Obszary i obiekty chronione	29
3.6.1 Obszary prawnie chronione – NATURA 2000	29
3.6.2. Zabytki na terenie gminy Śniadowo.....	29
3.6.3 Turystyka i wypoczynek	33
IV. ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZENIA ŚRODOWISKA	33
4.1 Atmosfera.....	33
4.2 Wody	34
4.3 Powierzchnia ziemi	35
4.4 Środowisko przyrodnicze.....	35
V. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	37
5.1 Komunikacja	37
5.2 Gazownictwo i ciepłownictwo	40
5.3 Energia ze źródeł odnawialnych	41
5.4. Zaopatrzenie w wodę	42
5.5. Gospodarka ściekowa.....	44
5.6. Gospodarka odpadami.....	46
5.7. Budownictwo	46
VI. GOSPODARKA	47
6.1 Struktura podstawowych branż	47
6.2. Rolnictwo	51
6.2.1 Struktura obszarowa i produkcyjna gospodarstw rolnych... ..	53
6.3. Gospodarka leśna	56

VII INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	58
7.1. Oświata i wychowanie	58
7.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	59
7.3 Infrastruktura społeczno - kulturalna	62
7.4 Poziom bezpieczeństwa.....	64
VIII . FINANSE GMINY ŚNIADOWO.....	64
IX WYNIKI ANKIET.....	65
X. ANALIZA SWOT MOCNYCH I SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ.....	71
XI . MISJA GMINY ŚNIADOWO	74
11.1. Cel główny, cele strategiczne.....	74
XII. Obszary Strategicznej Interwencji	81
XIII ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI	83
XIV ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PLANOWANYCH INWESTYCJI.....	87
XV SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ PROGRAMU	93
13.1 Wskaźniki monitorowania.....	95

I. WPROWADZENIE

Program rozwoju lokalnego gminy jest podstawowym dokumentem realizującym politykę rozwoju gminy zgodnie z Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 roku **o zasadach prowadzenia polityki rozwoju**, który określa cele i priorytety rozwoju społeczno – gospodarczego gminy i realizuje politykę rozwoju w oparciu o strategię i dokumenty programowe.

Program rozwoju lokalnego określa misję jej rozwoju, wytycza cele i porządkowane im priorytety. Realizacja dokumentu powinna przede wszystkim trwale zapewnić wysoką jakość życia społeczności lokalnej przy zachowaniu unikalnych walorów środowiska przyrodniczego. Do określenia misji rozwoju i celów strategicznych niezbędna była diagnoza stanu istniejącego, czyli ocena najważniejszych warunków rozwoju gminy oraz jej potrzeb. Opisanie stanu dokonano między innymi metodą SWOT (ang. – mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia).

Program rozwoju lokalnego gminy jest dokumentem programowym określającym zasady i kierunki długofalowej koncepcji rozwoju. Formułując cele i priorytety, wskazuje ona dziedziny koncentracji wysiłku rozwojowego i pożądane tendencje zmian, które powinniśmy wspierać i promować, aby uzyskać kreślony efekt.

Program rozwoju lokalnego przez cały czas realizacji będzie podlegał monitorowaniu.

Przy opracowaniu programu uwzględniono sugestie i zapisy:

- 1) Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020;
- 2) Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego,
- 3) Projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śniadowo.

Do ustalenia diagnozy stanu istniejącego wykorzystano:

- 1) Dane statystyczne GUS,
- 2) Dane statystyczne Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku,
- 3) Informacje i materiały planistyczne Urzędu Gminy Śniadowo,

Ponadto Program jest spójny z zapisami:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2014-2020
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020
- Programu Rozwój Polski Wschodniej 2014-2020
- Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO - GOSPODARCZEJ GMINY ŚNIADOWO

2. 1. Położenie, powierzchnia, ludność

Gmina Śniadowo położona jest w południowej części powiatu łomżyńskiego, na obszarze "Zielonych Płuc Polski". Przebiega przez nią droga wojewódzka Nr 677 biegnąca z Warszawy na Pojezierze Mazurskie i Suwalsko- Augustowskie, oraz linia kolejowa Ostrołęka-Białystok.

Większości mieszkańców gminy utrzymuje się z pracy w rolnictwie. Specjalizacją tutejszych rolników jest chów bydła mlecznego. Mleko o wysokiej jakości dostarczane jest do Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Piątnicy. Znaczący udział w produkcji rolnej mają też gospodarstwa produkujące trzodę chlewną. Pozostała część mieszkańców gminy pracująca poza rolnictwem, pracuje w większości w zakładach zlokalizowanych na terenie gminy oraz w oddalonej o 15 km Łomży.

Gmina zajmuje obszar 16 259 ha, co stanowi 12,0% powierzchni powiatu łomżyńskiego i 0,8% powierzchni województwa podlaskiego. Sąsiaduje z gminami: od północy z gminą Łomża, od wschodu z gminą Zambrów, od południa z gminą Szumowo i gminami województwa mazowieckiego (Lubotyń, Czerwin), od zachodu z gminą Troszyn (woj. mazowieckie) i gminą Miastkowo.

Sieć osadnicza gminy liczy łącznie 43 jednostek osadniczych o bardzo dużym zróżnicowaniu pod względem wielkości; od liczących 1213 - Śniadowo i 436 -Szczepankowo do wsi liczących poniżej 50 mieszkańców: Żebry Kolonia, Kołaczki, Konopki Młode, Zalesie – Poczynki, Zalesie – Wypychy i Grabowo. Przeciętna wielkość wsi wynosi 139 osób i należy do jednej z mniejszych w powiecie łomżyńskim. Jest to związane z występowaniem znacznej ilości wsi małych i bardzo małych - 24 wsi spośród 43 liczy mniej niż 100 mieszkańców.

Tabela 1 Wykaz solectw Gminy Śniadowo

Lp	Miejscowość		
1	Brulin	23	Stare Duchny
2	Chomentowo	24	Stare Jemielite
3	Dębowo	25	Stare Konopki
4	Duchny Młode	26	Stare Szabły
5	Grabowo	27	Stare Ratowo
6	Jakać - Borki	28	Szabły Młode
7	Jakać Dworna	29	Strzeszewo
8	Jakać Młoda	30	Szczepankowo
9	Jastrząbka Młoda	31	Śniadowo
10	Jemielite - Wypychy	32	Truszki
11	Kołaczki	33	Uśnik Dwór
12	Konopki Młode	34	Uśnik Kolonia
13	Koziki	35	Uśnik
14	Mężenin	36	Wierzbowo
15	Młynik	37	Wszerzecz Kolonia
16	Olszewo	38	Wszerzecz
17	Osobne	39	Zagroby
18	Ratowo - Piotrowo	40	Zalesie Poczynki
19	Sierzputy Marki	41	Zalesie Wypychy
20	Sierzputy Zagajne	42	Żebry Kolonia
21	Stara Jakać	43	Żebry
22	Stara Jastrząbka	RAZEM	43

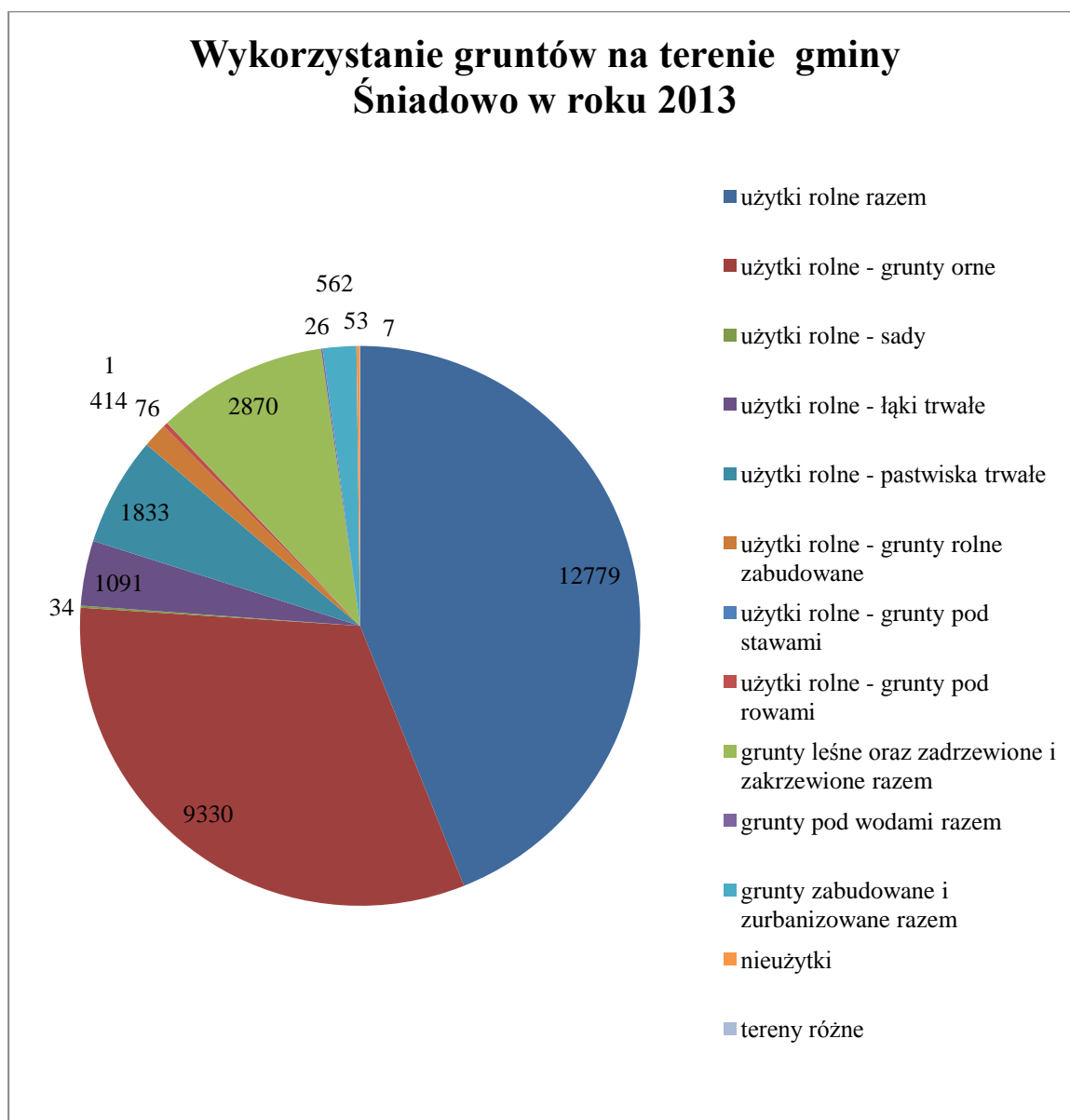
Gmina Śniadowo ma charakter rolniczy. Jej całkowita powierzchnia wynosi 16 298 ha.

Tabela 2 Powierzchnia geodezyjna gminy według kierunków wykorzystania w ha

Kierunek wykorzystania	Ilość w roku 2012	Ilość w roku 2013
ogółem	16 298	16 298
użytki rolne razem	12833	12779
użytki rolne - grunty orne	9400	9330
użytki rolne - sady	39	34
użytki rolne - łąki trwałe	1091	1091
użytki rolne - pastwiska trwałe	1844	1833
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	383	414
użytki rolne - grunty pod stawami	1	1
użytki rolne - grunty pod rowami	76	76
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	2817	2870
grunty pod wodami razem	27	26
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	563	562
nieużytki	53	53
tereny różne	7	7

Źródło: www.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Wykres 1

2.2 Demografia gminy Śniadowo

Jednym z podstawowych i najważniejszych uwarunkowań rozwoju gminy jest sytuacja demograficzna, tendencje przekształceń w liczbie ludności i jej strukturze. Liczba mieszkańców Gminy Śniadowo na koniec 2013 roku wyniosła 5562 osób. W latach 2010-2013 liczba mieszkańców wykazywała tendencję spadkową.

Tabela 3 Struktura ludności na terenie gminy Śniadowo

Struktura	2010	2011	2012	2013
Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania ogółem stan na 31 XII	5628	5592	5580	5562

mężczyźni stan na 31 XII	2859	2831	2809	2790
kobiety stan na 31 XII	2769	2761	2771	2772
kobiety na 100 mężczyzn	97	98	99	99
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	-0,7	-1,2	-2,5	-2,7

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższego zestawienia stan ludności na terenie gminy Śniadowo sukcesywnie maleje. Na przestrzeni lat 2010-2013 liczba ludności zmniejszyła się o 1,2%, w tym liczba mężczyzn spadła o 2,5%, natomiast liczba kobiet wzrosła o 1,5 promila.

Wskaźnik przyrostu naturalnego natomiast ulega wahaniom. W roku 2010 wynosił on (-) 0,7%, w roku 2011 spadł do (-)1,2, w latach 2012-2013 uległ dalszemu spadkowi i względnej stabilizacji - wahał się w granicach (-) 2,5 - (-) 2,7 na 1000 osób.

Można zaobserwować wzrost wskaźnika feminizacji, który wynosił w roku 2010 -97 kobiet na 100 mężczyzn, 98 w roku 2011 oraz 99 kobiet na 100 mężczyzn w latach 2012-2013. Wskaźnik jest tożsamy ze wskaźnikiem dla powiatu łomżyńskiego, który waha się w granicach 98-99 kobiet na 100 mężczyzn i jest niższy niż w województwie podlaskim, gdzie wynosi on 104-105 kobiet na 100 mężczyzn.

Tabela 4 Ruch naturalny ludności w gminie w roku 2013

Wyszczególnienie	Stan ludności	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
Gmina Śniadowo	5562	-	-	-	-
na 1000 osób		6,3	10,1	12,76	-2,7

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

W roku 2013 wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców na terenie gminy Śniadowo wynosił 10,1 i był przybliżony do wskaźnika powiatowego, który wynosił 10,2. Odnotowano natomiast wyższy wskaźnik zgonów na 1000 mieszkańców, który dla gminy wynosił 12,76, natomiast dla powiatu łomżyńskiego 10,5.

Stosunkowo wysoki natomiast zanotowano wskaźnik zawierania małżeństw, który wynosił w roku 2013 – 6,3 na 1000 osób i wykazuje tendencje zwykłą w stosunku do lat ubiegłych, gdzie wahał się od 5,9 w roku 2011 i 5,5 na 1000 osób w roku 2012. Dla porównania wskaźnik zawierania małżeństw w powiecie łomżyńskim wynosił 5,6 małżeństw zawartych na 1000 mieszkańców.

Przyrost naturalny na 1000 osób na terenie gminy w roku 2013 był natomiast niższy niż na terenie powiatu łomżyńskiego i wynosił(-) 2,7, (dla powiatu – 0,3) na 1000 mieszkańców.

Tabela 5 Migracje na terenie gminy Śniadowo

Rok	Zameldowanie na pobyt stały	Wymeldowanie z pobytu stałego	Saldo migracji
2011	43	72	-29
2012	44	52	-8
2013	56	58	-2

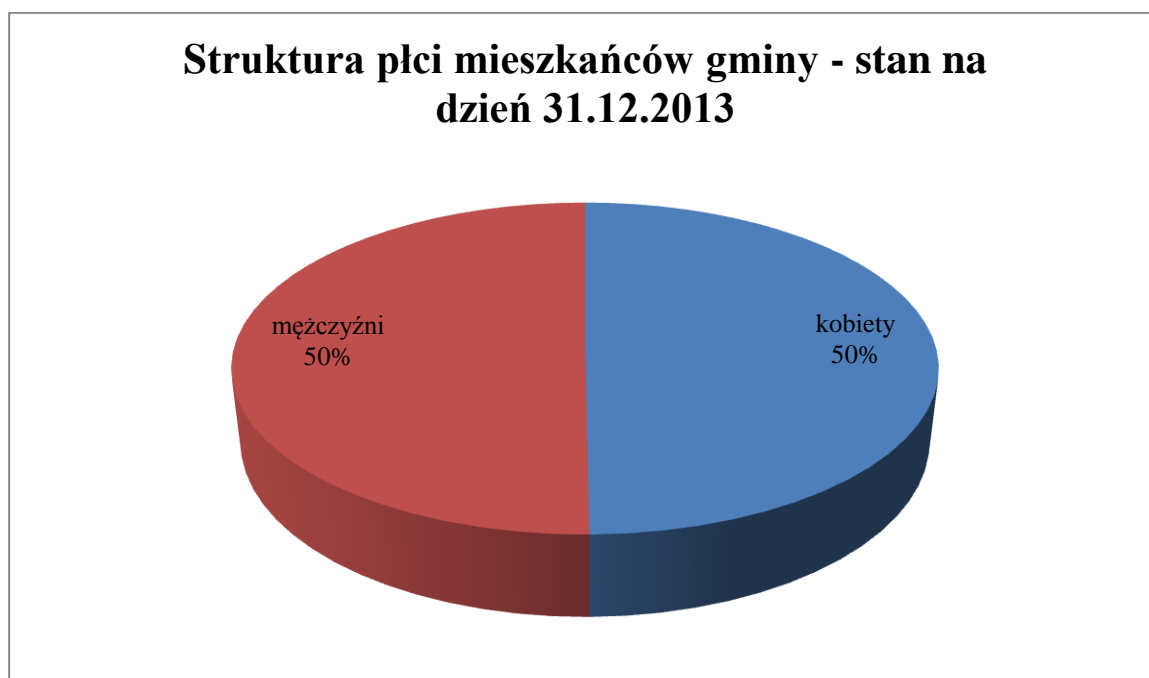
Źródło: *WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych*

Saldo migracji na 1000 mieszkańców na terenie gminy przyjmuje wartości ujemne i wynosił w roku 2011 (-) 5,2, w roku 2012 wskaźnik wzrósł do (-) 1,4, a w roku 2013 spaść do (-) 2,8. Wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców dla gminy Śniadowo jest wyższy od wskaźnika powiatowego, który wynosił w roku 2013 (-) 3,6, co oznacza, że liczba ludności wymeldowująca się z terenu gminy jest stosunkowo niska w stosunku do liczby ludności wymeldowującej się w tym samym czasie z terenu powiatu łomżyńskiego.

Do powodów wyjazdów zaliczyć można m.in. poszukiwanie lepiej płatnej pracy, chęć kontynuacji nauki na innej uczelni, poszukiwanie lepszych warunków mieszkaniowych, sprawy rodzinne itp.

W roku 2013 w gminie Śniadowo zamieszkiwało 5562 mieszkańców, z czego 2790 osób to mężczyźni, pozostałe 2772 to kobiety.

Wykres 2

W grupach wiekowych:

- 5-9 lat,

- 10-14 lat,
- 15-19 lat,
- 20-24 lata,
- 25-29 lat,
- 30-34 lata,
- 35-39 lat,
- 40-44 lata,
- 50-54 lata,
- 55-59 lat,

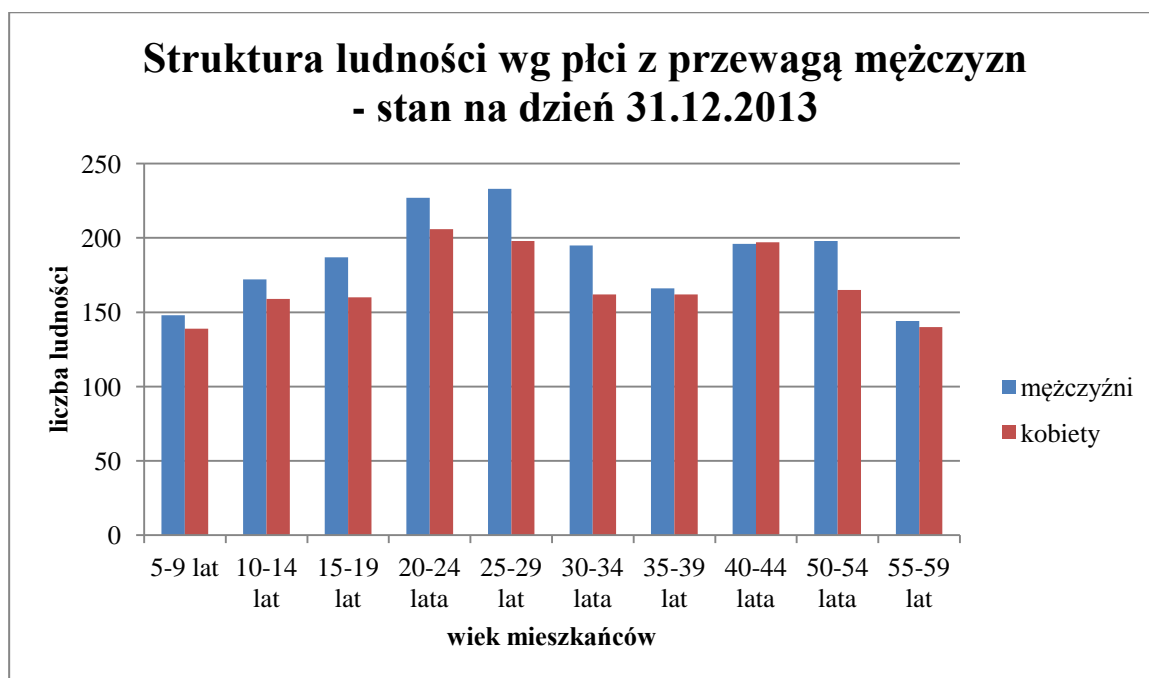
zaobserwowano większy odsetek mężczyzn w ogólnej liczbie mieszkańców.

Tabela 6 Struktura płci w grupach wiekowych z przewagą mężczyzn na terenie gminy Śniadowo

Lp.	Przedział wiekowy	Liczba osób	
		mężczyźni	kobiety
1	5-9	148	139
2	10-14	172	159
3	15-19	187	160
4	20-24	227	206
5	25-29	233	198
6	30-34	224	198
7	35-39	195	162
8	40-44	166	162
9	50-54	196	167
10	55-59	198	165
11	60-64	144	140

Źródło: *WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych*

Wykres 3

Natomiast w pozostałych grupach wiekowych notuje się większy odsetek kobiet.

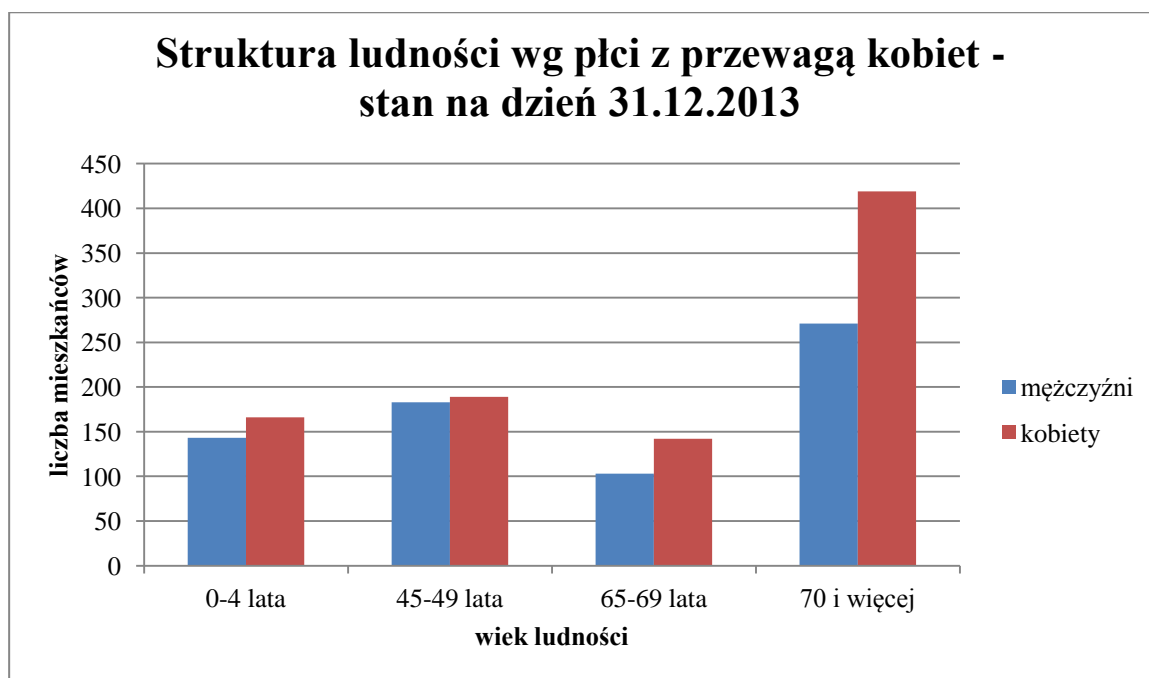
Tabela 7 Struktura płci w grupach wiekowych z przewagą kobiet na terenie gminy Śniadowo

Lp	Przedział wiekowy	Liczba osób	
		mężczyźni	kobiety
1	0-4	143	166
2	45-49	183	189
3	65-69	103	142
4	70 i więcej	271	419

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Największą dysproporcję między liczbą kobiet i mężczyzn można zaobserwować w grupie wiekowej 70 lat i więcej (mężczyźni –419 osób, kobiety 271 osób).

Wykres 4

Przyczyny zjawiska:

- wśród emigracji większy odsetek stanowią kobiety,
- długość życia kobiet jest większa niż mężczyzn.

Tabela 8 Struktura ludności Gminy Śniadowo wg kryterium aktywności zawodowej

Lp.	Rok 2013	
1	Osoby w wieku przedprodukcyjnym	
	mężczyźni	kobiety
	556	554
2	Osoby w wieku produkcyjnym	
	mężczyźni	kobiety
	1860	1517
3	Osoby w wieku poprodukcyjnym	
	mężczyźni	kobiety
	374	701

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

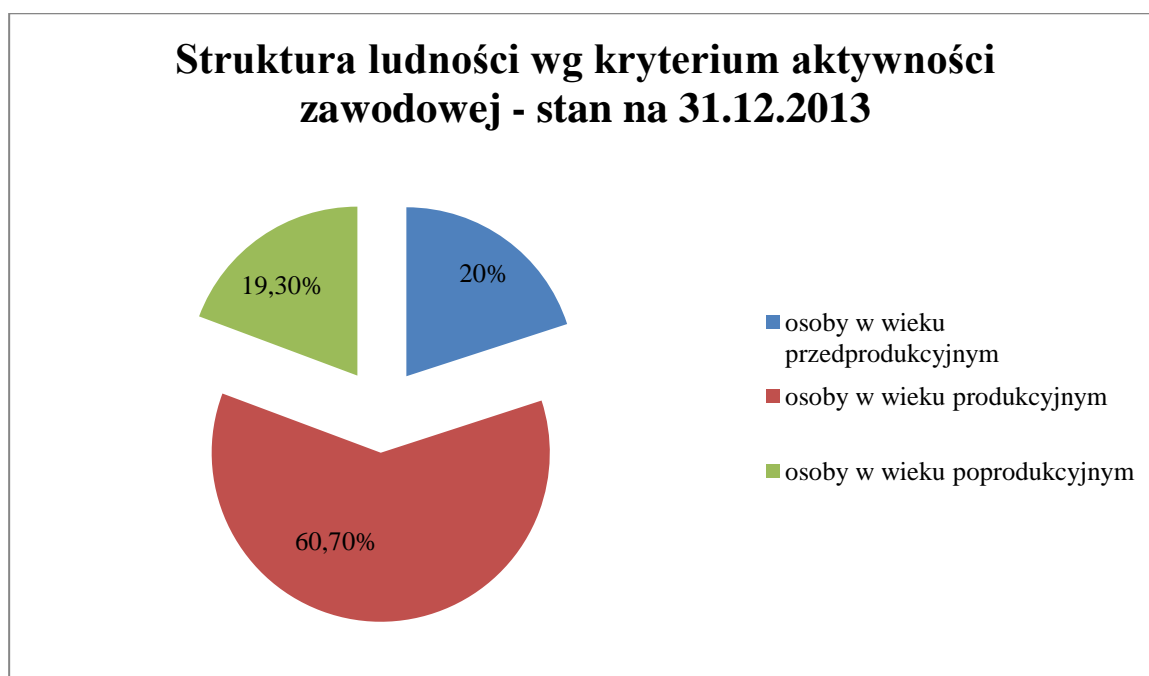
Największy odsetek ludności na terenie gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym 19- 65 lat – mężczyźni i 19-60 lat kobiety. Odsetek ten w roku 2013 wynosił 60,7 %, natomiast w roku 2012 – 60,0 %. Wskaźniki osób w wieku przedprodukcyjnym, wynosiły

w roku 2013- 20,0 %, natomiast w roku 2012 – 20,6 %. Wskaźniki osób w wieku poprodukcyjnym wynosiły w roku 2013- 19,3%, w roku 2012 – 19,4 %.

Na terenie gminy obserwuje się powolny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie spada liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na korzyść grupy osób w wieku produkcyjnym. Świadczy to jednoznacznie o starzeniu się społeczeństwa oraz wyludnianiu się gminy.

Wśród osób w wieku produkcyjnym zdecydowaną przewagę stanowią mężczyźni – 55% , podczas gdy wśród osób w wieku poprodukcyjnym zdecydowanie przeważają kobiety- 65,2%.

Wykres 5

Tabela 9 Struktura ludności Gminy Śniadowo wg aktywności zawodowej

	2010	2011	2012	2013
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1191	1175	1148	1110
Ludność w wieku produkcyjnym	3343	3328	3350	3377
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1094	1089	1082	1075
Procentowa struktura ludności				
Struktura ludności gminy	100%	100%	100%	100%
Ludność w wieku	21,2	21,0	20,6	20,0

przedprodukcyjnym				
Ludność w wieku produkcyjnym	59,4	59,5	60,0	60,7
Ludność w wieku poprodukcyjnym	19,4	19,5	19,4	19,3

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik są nieco mniej korzystne od wskaźników powiatowych, które wynoszą:

- wskaźnik osób w wieku produkcyjnym – 62,6 %
- wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym- 17,2 %
- wskaźnik osób w wieku przedprodukcyjnym – 20,2 %

Wykres 6

Gęstość zaludnienia na obszarze gminy wynosił ok. 34 osób na 1 km². Jest ona znacznie niższa niż w województwie podlaskim, gdzie na km² przypada średnio ok. 60 osób oraz wskaźnik powiatowy, który wynosi 38 osób na km².

Wyniki analizy zmian wielkości podstawowych danych demograficznych w gminie oraz ocena obserwowanych zjawisk i ich konsekwencji muszą być przedmiotem corocznego monitoringu, uzupełniania i poszerzania bazy danych oraz powtórnego dokonywania szacunku prognozy, w celu wychwycenia tendencji demograficznych na terenie gminy. Jest to konieczne przede wszystkim z punktu widzenia Programowania inwestycji

gminnych, wielkości bazy oświatowej oraz rozwoju pozostałej infrastruktury komunalnej, technicznej i społecznej

2.3 Poziom życia mieszkańców

Ocena poziomu życia mieszkańców gminy Śniadowo wiąże się z jednej strony z oceną poziomu zaspokojenia ich potrzeb materialnych, zaś z drugiej z jakością życia. O ile stopień zaspokojenia potrzeb materialnych mieszkańców można zmierzyć poprzez przeanalizowanie wysokości zarobków, wydatków oraz zasobów, o tyle trudno jest zmierzyć poziom zaspokojenia pozostałych potrzeb niematerialnych związanych z zadowoleniem z życia.

Głównym źródłem dochodu mieszkańców gminy jest praca na roli oraz sprzedaż produktów rolnych. Decydujące znaczenie w lokalnej gospodarce odgrywają mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, które zapewniają zatrudnienie i dochody mieszkańcom gminy, nieprowadzącym działalności rolniczej.

Tabela 10 Źródła dochodu mieszkańców gminy Śniadowo wg stanu na dzień 31.12.2013

Gospodarstwa domowe z dochodami z różnych źródeł		
ogółem	gosp.dom.	892
z dochodem z działalności rolniczej	gosp.dom.	863
z dochodem z emerytury i renty	gosp.dom.	173
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	gosp.dom.	83
z dochodem z pracy najemnej	gosp.dom.	224
z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	gosp.dom.	33
bez dochodów z działalności rolniczej	gosp.dom.	29
bez dochodów z emerytury i renty	gosp.dom.	719
bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	gosp.dom.	809
bez dochodów z pracy najemnej	gosp.dom.	668
bez dochodów z innych niezarobkowych źródeł poza emerytura i rentą	gosp.dom.	859

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

2.4 Zatrudnienie i rynek pracy

Decydujące znaczenie w lokalnej gospodarce odgrywają mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, które zapewniają zatrudnienie i dochody mieszkańcom gminy. Na terenie gminy Śniadowo zarejestrowanych jest podmiotów, w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą. Pozostałe podmioty gospodarcze według form własności to podmioty sektora publicznego, fundacje i stowarzyszenia oraz spółki handlowe.

Tabela 11 Podmioty gospodarcze na terenie gminy Śniadowo według kryterium form własności

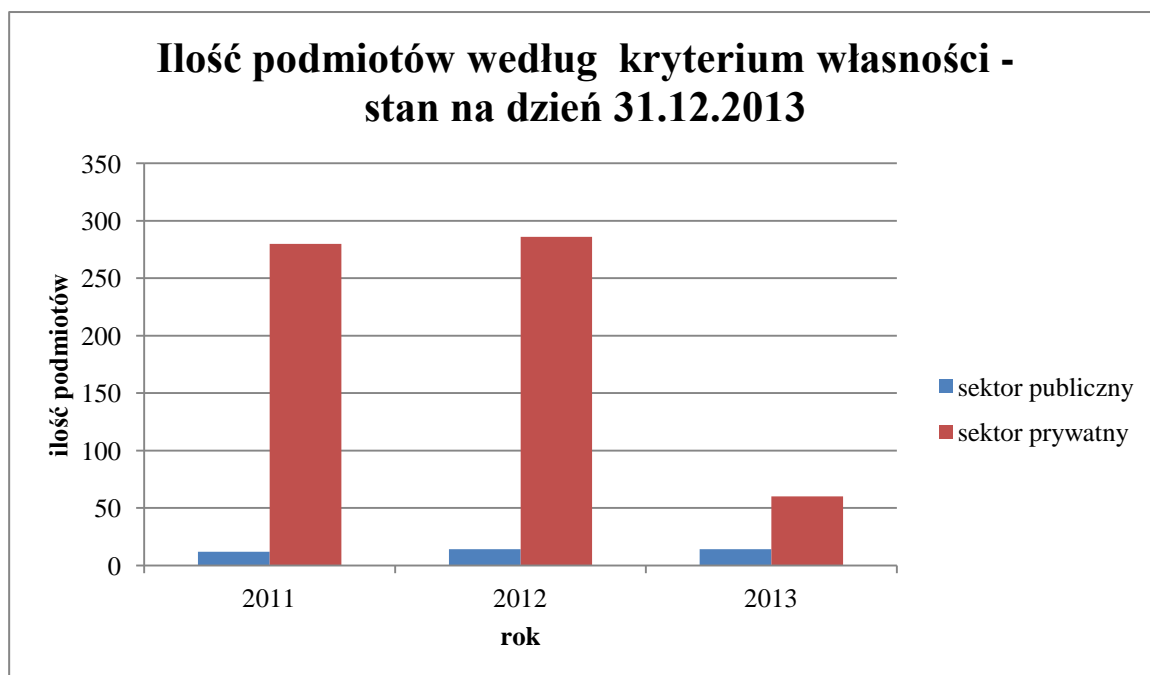
Lp	Podmioty wg sektorów własnościowych	2011	2012	2013

1	sektor publiczny - ogółem	12	14	14
2	sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	9	11	11
3	sektor prywatny - ogółem	280	286	304
4	sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	216	223	236
5	sektor prywatny - spółki handlowe	5	5	7
6	sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	18	18	19
	sektor prywatny - spółdzielnie	3	3	4

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Wykres 7

Wskaźnik podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności wynosił na terenie gminy w roku 2013 - 572 i wykazuje tendencje wzrostową od roku 2010, gdy wynosił 514,

przez rok 2011 – 522, 2012- 538. Wskaźnik jest nieco niższy niż dla powiatu łomżyńskiego, który w roku 2013 wynosił 698 i wykazuje on od roku 2010, tendencje wzrostową.

Spada natomiast wskaźnik podmiotów skreślonych z rejestru REGON, przypadających na 10 tys. mieszkańców. W roku 2013 wynosił on 32, podczas gdy w roku 2012 -39 i w roku 2011- 54.

Wskaźnik podmiotów skreślonych z rejestru REGON dla powiatu łomżyńskiego wynosił w roku 2013- 48 i wahał się od 61 w roku 2011, przez 43 w roku 2012.

Optymistycznym jest fakt wzrostu wskaźnika nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten w roku 2011 wynosił 45, w roku 2012- 48, natomiast w roku 2013 aż 59.

Świadczy to o coraz większej aktywności ekonomicznej mieszkańców gminy. W zestawieniu z poprzednimi wskaźnikami należy domniemywać iż:

- spada liczba ludności mieszkańców gminy,
- podmioty, które zostały zarejestrowane w latach ubiegłych w coraz mniejszym stopniu zamykają działalność, na korzyść ugruntowania swojej pozycji rynkowej,
- wzrasta aktywność ekonomiczna mieszkańców gminy przy jednoczesnym spadku liczby mieszkańców gminy

Poziom wielkości zatrudnienia w gminie warunkują w głównej mierze:

- a) cechy demograficzne ludności – udział ludności w wieku produkcyjnym, poziom wykształcenia ludności;
- b) poziom rozwoju gospodarczego obszaru gminy;
- c) poziom aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym;
- d) stan zdrowotny ludności w wieku produkcyjnym.

Gmina Śniadowo jest gminą o dominującym udziale rolniczym w strukturze gospodarczej. Poza sektorem rolniczymi i publicznym (urząd gminy, szkoły, służba zdrowia) mieszkańcy gminy zajmują się drobnymi usługami dla ludności. Najważniejsze profile gospodarcze to:

- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 48 podmiotów,
- przemysł i budownictwo- 70 podmiotów,
- pozostała działalność – 200 podmiotów

Na przełomie lat 2010-2013 zaobserwować można stopniowy wzrost zatrudnienia.

Tabela 12 Pracujący wg innego podziału niż PKD

Pracujący wg płci	jednostka	Ilość		
		2011	2012	2013
ogółem	osoba	210	252	235
mężczyźni	osoba	53	77	65
kobiety	osoba	157	175	170

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższych zestawień wskaźnik pracujących przypadających na 1000 mieszkańców waha się od 38/ 1000 mieszkańców w roku 2011, przez 45/ 1000 mieszkańców w roku 2012 i 42/ 1000 mieszkańców w roku 2013.

2.5 Bezrobocie

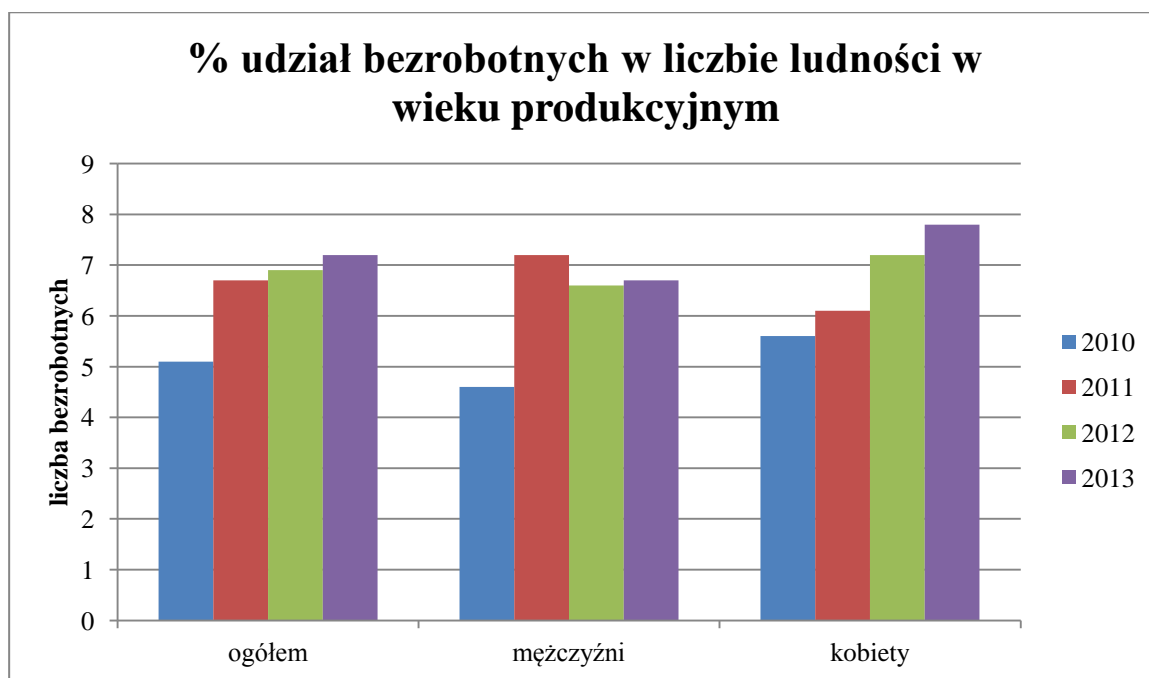
Na terenie gminy brak jest dużych zakładów pracy zatrudniających mieszkańców gminy. Jest to główny problem bezrobocia gminy Śniadowo.

Tabela 13 Bezrobocie na terenie gminy Śniadowo

	2010	2011	2012	2013
Bezrobotni zarejestrowani				
Ogółem	169	223	230	243
Mężczyźni	86	132	122	124
Kobiety	83	91	108	119
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %				
Ogółem	5,1	6,7	6,9	7,2
Mężczyźni	4,6	7,2	6,6	6,7
Kobiety	5,6	6,1	7,2	7,8

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Wykres 8

Jak wynika z danych GUS, w roku 2013 udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Śniadowo wynosiła 7,2%- 243 osoby, z czego wskaźnik bezrobocia wśród mężczyzn jest niższy (6,7%- 124 osoby) niż wśród kobiet (7,8 %- 119 osób). Jednocześnie obserwuje się wzrost bezrobocia w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do roku 2012, kiedy to wskaźnik wynosił 6,9 % , w tym wśród kobiet 7,2 % , wśród mężczyzn 6,6 % (wzrost bezrobocia o 0,3% w skali roku, w tym wśród mężczyzn o 0,1 % i kobiet 0,6%).

Tabela 14 Struktura bezrobocia – kryterium wieku w roku 2013

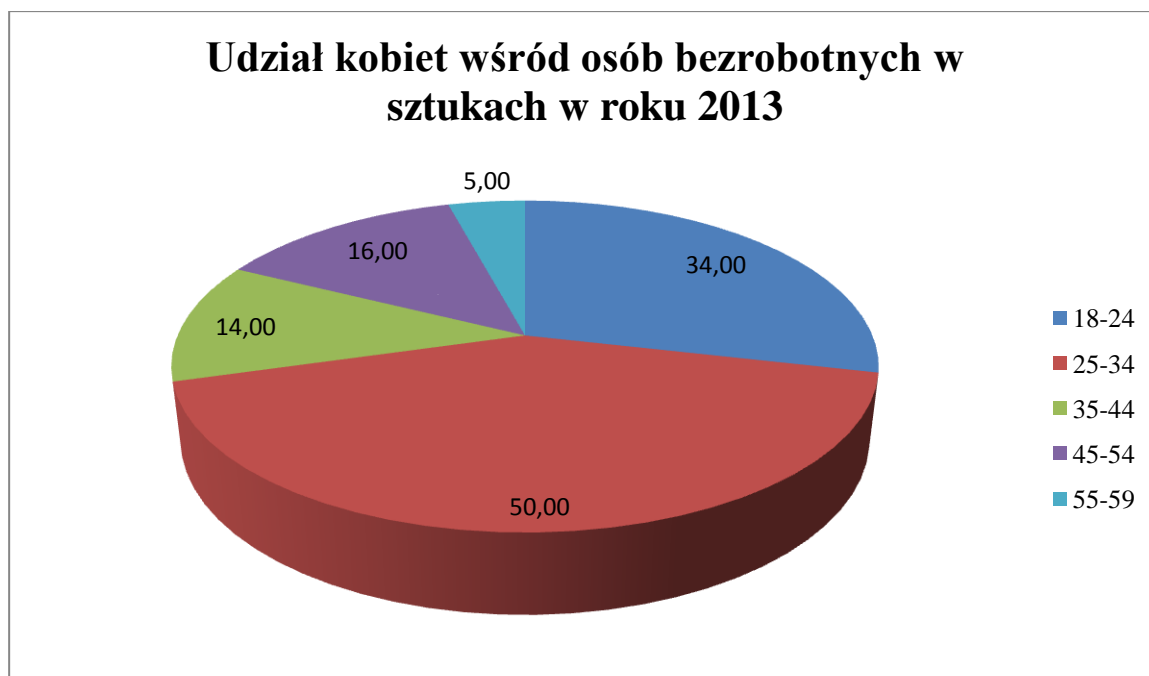
Wiek w latach	Liczba bezrobotnych razem (osoba)	W tym liczba bezrobotnych kobiet
18-24	73	34
25-34	86	50
35-44	27	14
45-54	36	16
55-59	18	5
60 lat i więcej	3	X
razem	243	119

Źródło: Informacje uzyskane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży

Wykres 9

Wykres 10

Jak wynika z powyższych zestawień w roku 2013 najwięcej osób bezrobotnych- 86 osób znajduje się w przedziale 25-34 lata, z czego 50 osób (58%) stanowią kobiety.

Drugą najbardziej zagrożoną grupą są mieszkańcy między 18 a 24 rokiem życia - odpowiednio 73 osoby bezrobotne w tym 34 kobiety (46,6%).

Tabela 15 Struktura bezrobocia – kryterium wykształcenie w roku 2013

Wiek w latach	Liczba bezrobotnych razem (osoba)	W tym liczba bezrobotnych kobiet razem
wyższe	34	26
policealne i średnie zawodowe	74	46
średnie ogólnokształcące	28	19
zasadnicze zawodowe	56	15
gimnazjalne i poniżej	51	13
razem	243	243

Źródło: Informacje uzyskane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży

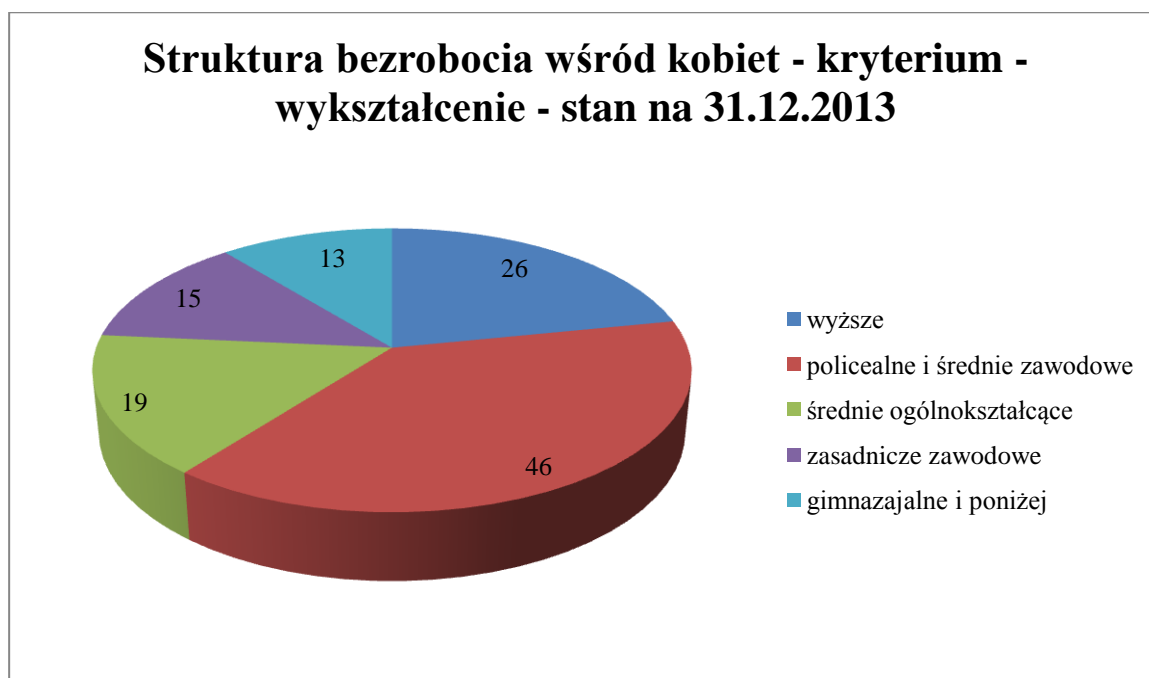
Wykres 11

Największy odsetek bezrobotnych w 2013 roku stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 74 osoby (30,5% ogółu bezrobotnych), w tym 46 osób stanowiły kobiety- (62,2% bezrobotnych danej grupy).

Drugą zagrożoną grupą są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 51 osób (21% ogółu bezrobotnych) w tym 13 osób (25,5% bezrobotnych danej grupy) stanowią kobiety.

Wykres 12

Wśród kobiet największą grupę bezrobotnych stanowią kobiety z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 46 osób (38,7% bezrobotnych kobiet) oraz wyższym – 26 osób (21,8% bezrobotnych kobiet).

Jak wynika z powyższych zestawień, dużą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz wśród kobiet z wykształceniem wyższym. Świadczy to o niedostosowaniu kierunków kształcenia ludzi młodych- największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25-34 lata – 86 osób, i niewiele mniejsza grupa osób bezrobotnych w wieku 18-24 lata – 73 osoby. Tendencja ta jest również zauważalna wśród kobiet.

W tej sytuacji zasadnym wydaje się promocja innych kierunków kształcenia – przy udziale między innymi techników.

Osoby długotrwale bezrobotne

Zgodnie z definicją Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy **bezrobotny długotrwale** to bezrobotny pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Osoby długotrwale bezrobotne ujmowane są w powyższej ustawie jako osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Ta szczególna sytuacja z jednej strony wynika z faktu pozostawania bez pracy dłużej niż dwanaście miesięcy w ciągu kolejnych dwudziestu czterech, z drugiej natomiast polega na specyficznej sytuacji psychospołecznej, w jakiej znajdują się te osoby.

Zgodnie z danymi na dzień 31.12.2013 roku na terenie gminy Śniadowo zamieszkiwało 138 osób długotrwale bezrobotne (56,8% ogółu bezrobotnych), w tym 64 kobiety (53,8% ogółu bezrobotnych kobiet).

Analizując powyższe dane należy jednoznacznie stwierdzić, że poważnym problemem gminy jest długotrwale bezrobocie. Ponad 50% ogółu bezrobotnych w tym również kobiet stanowią osoby kobiety bezrobotne długotrwale. Związane jest to z tym, że bezrobocie jest niesłychanie ważne i ma duży oddźwięk społeczny. Sytuacja ta rodzi wiele negatywnych aspektów społecznych i ekonomicznych.

Kluczowe problemy z jakimi boryka się osoba bezrobotna dotyczą:

- finansów
- rytmu codziennego życia
- negatywnych emocji (głównie niskiego poczucia własnej wartości)
- znalezienia innej pracy

Czasami dochodzi do zjawiska które można określić jako dziedziczenie bezrobocia. Bezrobotni rodzice nie są w stanie zapewnić dzieciom odpowiedniego wykształcenia - dodatkowo często przekazują im własny wzorec zachowania: bezradność, poczucie niemożności zmienienia swojego życia i pesymizm. Bezrobotne rodziny charakteryzuje także często roszczeniowa postawa wobec społeczeństwa.

III. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I ZASOBY NATURALNE

3.1. Klimat

W podziale klimatycznym Polski gmina Śniadowo zaliczana jest do dzielnicy podlaskiej charakteryzującej się średnią roczną temperaturą powietrza 7,1° C, z najcieplejszym lipcem - 18,0° C i najzimniejszym lutym - 4,4° C. Wysoka amplituda temperatur wynosząca 22° C świadczy o wpływie kontynentalizmu wschodniego. Okres wegetacji trwa tutaj 200 - 210 dni.

Wilgotność względna powietrza wykazuje przebieg podobny do przeciętnego w kraju i w skali rocznej wynosi 80 %. Średnioroczne zachmurzenie wynosi 6,7° w 11-stopniowej skali, tj. powyżej przeciętnej w kraju (6,4). Występują tutaj bardzo dobre warunki solarne, przeciętnie lepsze niż w kraju. Obszar otrzymuje średnio 580 mm opadu, z czego 65 % sumy rocznej przypada na okres wegetacyjny. Pokrywa śnieżna zalega przeciętnie przez 85 - 100 dni, W rozkładzie wiatrów dominuje sektor południowo - zachodni (14,8 %) i zachodni (12,5

%). Najrzadziej wieją wiatry z północnego - wschodniego (8,1 %) i wschodu (8,3 %).

Warunki klimatyczne modyfikowane są przez lokalne czynniki fizjograficzne. Jedną z zasadniczych cech topoklimatycznych wyniesionego pagórka są poprawne stosunki termiczno- wilgotnościowe. Wyniesienie terenu sprzyja dobremu przewietrzaniu i nasłonecznieniu.

Wszelkie obniżenia terenowe z uwagi na obecność wód powierzchniowych i płytkie zaleganie wód gruntowych posiadają bardziej wyrównaną dobową i roczną termikę powietrza oraz podwyższoną wilgotność względną w stosunku do wyżej położonych części wysoczyzny.

3.2. Charakterystyka geologiczna

Pod względem geomorfologicznym teren gminy znajduje się na Międzyrzeczu Łomżyńskim wchodzącym w skład Niziny Północnomazowieckiej. Międzyrzecze Łomżyńskie jest wysoczyzną polodowcową położoną pomiędzy dolinami Narwi i Bugu, wznosząca się na wysokość 100-200 m n.p.m.

Teren położony jest w obrębie pagórka kemowego na wysokości od 125,0 m n.p.m. w części zachodniej, do 130,0 m n.p.m. w części środkowej i 127,0 m n.p.m. na granicy z drogą gminną na wschodzie. Deniwelacje terenu wynoszą zatem około 5 m. Pagórek rozciąga się łukiem z południa na północ pomiędzy zabudowaniami wsi Dębowo i Uśnik. Teren opada w kierunku zachodnim ku rozległej równinie sandrowej ze średnim spadkiem około 2% oraz 3 - 5% w kierunku wschodnim ku niewielkiej dolince erozyjno-denudacyjnej.

Obszar gminy położony jest w obrębie prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej., którą pokrywają osady trzeciorzędowe wykształcone w postaci głównie ilów i mułków mioceńskich.

Osady czwartorzędowe zalegają na starszych utworach trzeciorzędowych osiągając miąższość około 170 - 180. Genetycznie są związane ze zlodowaceniem środkowopolskim stadiału północnomazowieckiego.

Na terenie gminy występują plejstocenyjskie utwory wodnolodowcowe wykształcone jako piaski różnoziarniste, piaski drobnoziarniste i piaski gliniaste oraz żwiry różne szarobrzęde.

W dolinkach i obniżeniach otaczających pagórek kemowy zalegają osady aluwialno-deluwialne w postaci namulów piaszczystych, mułków i piasków drobnych.

Serię złożową tworzą utwory piaszczysto-żwirowe i piaski z domieszką żwiru zalegające bezpośrednio pod warstwą gleby. Miąższość kopaliny wynosi od 2 m do 11 m,

średnio 4,9 m, a grubość nadkładu 0,2 m. Średni punkt piaskowy kopaliny wynosi 64,1 %. W spągu występują piaski gliniaste i glina zwałowa. Złoże jest nieeksploatowane, ale rozpoznane szczegółowo. Wielkość zasobów złoża kruszywa naturalnego w kategorii C₁ określona została na 166 407 ton (90 131 m³). Powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 17 547 m², czyli 1,7547 ha.

Kruszywo w stanie naturalnym odpowiada do budowy nasypów drogowych i budowlanych oraz do budowy dróg o nawierzchni żwirowej. Poprzez odsianie frakcji piaskowej powyżej 2 mm oraz odpłukaniu nadmiaru pyłów można uzyskać piasek do betonu, piasek do zapraw budowlanych oraz żwiry jedno lub wielofrakcyjne.

Pod względem hydrograficznym obszar gminy położony jest w zlewni rzeki Ruż stanowiącej prawy dopływ Narwi.

Spływ wód opadowych następuje zgodnie ze spadkami terenu w kierunku zachodnim i wschodnim do rowów melioracyjnych odprowadzających nadmiar wód do rzeki Ruż przepływającej od południa w odległości około 2 km.

Wody gruntowe występują w obrębie utworów piaszczysto - żwirowych odznaczających się dobrą infiltracją. W wykonanych otworach nawiercono swobodne zwierciadło wód gruntowych stabilizujące się na rzędnej 125 m n.p.m., tj. głębokości około 5,0 m.

3.3. Rzeźba terenu

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski obszar gminy Śniadowo położony jest w mezoregionie Międzyrzecza Łomżyńskiego stanowiącego część makroregionu Niziny Północnomazowieckiej.

Na obszarze gminy wyróżnia się następujące jednostki morfologiczne:

- wysoczyzna morenowa pagórkowata na wysokości 115-140 m npm obejmująca północną i środkową część gminy; wysoczyzna reprezentuje typ rzeźby polodowcowej pochodzącej ze zlodowacenia środkowopolskiego,
- obszar akumulacji sandrowej położony w południowej części gminy i wyniesiony 110-155 m npm; sandr posiada płaską powierzchnię lekko nachyloną w kierunku zachodnim ku dolinie rzeki Ruż,
- formy dolinne obejmujące współczesną holoceniską dolinę rzeki Ruż, dolinę Śniadowianki, Łomżyczki i innych bezimiennych cieków oraz rozległe obniżenia terenowe; dolina Rużu charakteryzuje się płaską, podmokłą i zabagnioną powierzchnią

- pozbawioną tarasu zalewowego,
- formy eoliczne, w skład których wchodzi pola piasków przewianych i wydmy występujące dużymi płatami w obrębie sandru w sąsiedztwie Czerwonego Boru oraz na obszarze wysoczyzny w rejonie Szczepankowa.

3.4 Gleby

Gmina Śniadowo charakteryzuje się przeciętnymi warunkami jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (wskaźnik – 55,3 pkt., przy 52,1 pkt. w powiecie łomżyńskim).

Najwyższe walory w skali gminy posiadają gleby brunatne i bielcowe pszenne dobre lub pszenno-żytnie w 2 kompleksie psennym dobrym i w 4 kompleksie żytnim bardzo dobrym w IIIa-IIIb klasie bonitacyjnej. Zwarte kompleksy tych gleb występują w okolicach wsi: Szczepankowo, Wszerzecz, Osobne, Uśnik, Wierzbowo, Chomentowo, Jemielite Wypychy, Jemielite Stare, Ratowo Piotrowo, Żebry, Jakać Dworna.

Tabela 16 Klasyfikacja gleb użytków rolnych w %

Klasa gleb	Gmina Śniadowo	Powiat łomżyński	Województwo podlaskie
Klasa III	5,2	4,6	6,6
Klasa IV	42,1	37,5	45,0
Klasa V	31,3	32,9	29,6
Klasa VI	21,4	25,0	18,8

Źródło: *WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych*

3.5 Lasy Gminy Śniadowo

Lasy są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą związaną z krajobrazem oraz niezbędnym czynnikiem równowagi środowiska przyrodniczego. Szczególną rolę w ochronie ekosystemów leśnych ich biocenoz oraz zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych, odgrywają tereny chronione i rezerваты leśne. Lasy spełniają bardzo różnorodne funkcje w sposób naturalny, którymi są:

- funkcje ekologiczne (ochronne) – zapewniające stabilizację stosunków wodnych, ochronę gleb przed erozją, kształtują klimat, stabilizują układ atmosfery, tworząc warunki do zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, zachowując różnorodność i złożoność krajobrazu,

- funkcje produkcyjne – polegające na pozyskiwaniu drewna z zachowaniem odnawialności, pozyskiwaniu nieдрzewnych użytków z lasu, prowadzenie gospodarki łowieckiej oraz rozwijaniu turystyki,
- funkcje społeczne – które służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa.

Lasy mają istotne znaczenie gospodarcze i są kluczowym elementem bezpieczeństwa ekologicznego oraz mają szczególne znaczenie w ochronie środowiska naturalnego.

Ważnym czynnikiem w rolniczym krajobrazie stanowią zalesienia i zadrzewienia, które wzbogacają przyrodę i odgrywają ważną rolę biocenotyczną. Cenne zadrzewienia śródpolne występują na krawędziach małych oczek wodnych i na pochyłych zboczach. Należy stwierdzić, że w wielu przypadkach oczka wodne i ich zadrzewienia zostały zlikwidowane przez zasypanie i wyrównanie w celu ułatwienia upraw polowych. Lasy spełniają znaczną rolę w likwidowaniu zanieczyszczeń środowiska naturalnego. W lasach absorpcja pyłów wynosi 30-50 % (1 ha buczyn pochłania średnio 70 ton pyłów, a także następuje absorpcja substancji gazowych (np. w olszynach do 85 % azotanów, fluoru i dwutlenku siarki). Ważnym elementem tłumienie fal akustycznych (w łęgach na odległość 100 m od źródła dźwięku) wynosi od 70 do 90%.

Jak wynika z danych GUS, w roku 2013 powierzchnia lasów zajmowała powierzchnię 2835,27 ha, co stanowi 17,4 % powierzchni gminy.

Tabela 17 Powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Śniadowo

Rok	Gruntu leśne ogółem w ha	Grunty leśne publiczne w ha	Grunty leśne prywatne w ha
2012	2832,2	50,5	2781,7
2013	2835,75	50,73	2785,03

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Tabela 18 Struktura własnościowa lasów na terenie gminy Śniadowo

Rok	Lasy ogółem w ha	Lasy publiczne w ha	Lasy prywatne w ha
2012	2831,7	50,0	2781,7
2013	2835,27	50,24	2785,03

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższego zestawienia powierzchnia lasów ulega sukcesywnemu zwiększeniu. W roku 2012 wynosiła 2831,7 ha i wzrosła w stosunku do roku 2013 o 3,57 ha.

Lasy na terenie gminy rozmieszczone są nierównomiernie.

W latach 2012-2013 pozyskano na terenie gminy następujące ilości grubizny

Tabela 19 Pozyskanie drewna na terenie gminy Śniadowo w m³

Rok	Pozyskanie grubizny ogółem	Lasy gminne	Lasy prywatne
2012	191	0	191
2013	313	0	313

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Lasy stanowią jeden z zasobów naturalnych gminy, chociaż ich gospodarcza rola jest ograniczona z uwagi na małe powierzchnie, duże rozdrobnienie korzystną strukturę wiekową i małe zróżnicowanie gatunkowe drzewostanów. W lasach prywatnych gospodarcza rola lasów polega na pozyskiwaniu drewna na potrzeby budownictwa indywidualnego oraz na opał.

Gospodarka produkcyjna lasów państwowych polega na bilansowaniu zrębów z odnowieniami w ramach planu urządzania gospodarstwa leśnego.

3.6 Obszary i obiekty chronione

3.6.1 Obszary prawnie chronione – NATURA 2000

Na podstawie wydanego w dniu 23.04.2014 r. zaświadczenia przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Białymstoku na terenie gminy Śniadowo nie znajdują się obszary NATURA 2000.

Gmina Śniadowo graniczy w bezpośrednim sąsiedztwie z projektowanym Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk NATURA 2000 - Czerwony Bór (PLH200018) zatwierdzony przez Komisję Europejską, położonym w gminie Zambrów.

3.6.2. Zabytki na terenie gminy Śniadowo

Chomentowo

- Dwór, drewniany, 1912 rok
- Dom z oborą, drewniany, lata 20 XX wieku Jakać Borki
- Dom nr 8, drewniany, około 1938 roku Stara Jakać
- Mogiła zbiorowa żołnierzy polskich z 1939 roku Młynik
- Dom nr 17, drewniany, 1914 rok Stare Szabły
- Dom nr 8, drewniany, początek XX wieku
- Dom nr 19, drewniany, lata 20 XX wieku
- Dom nr 35, drewniany, koniec XIX wieku Szczepankowo

- Historyczny układ przestrzenny
- Zespół kościoła benedyktynów p.w. św. Wojciecha:
  - kościół, murowany, lata 1540-1550 - nr rejestru 38/71
  - kaplica grobowa rodziny Grabowskich, obecnie kostnica, murowana, 1856 rok
  - ogrodzenie z bramą, murowane, 4 ćw. XIX wieku
  - plebania, murowana, 1927 rok
  - dom parafialny, murowany, lata 20 XX wieku
- Cmentarz rzymskokatolicki - nr rejestru 302/87
  - ogrodzenie z bramą, murowane, 1925 rok
- Szkoła, murowana, lata 20 XX wieku
- Dwór, obecnie sklep, murowany, 2 ćw. XIX wieku - nr rejestru 466/91
- Dom nr 41, drewniany, około 1917 roku
- Dom nr 92, drewniany, lata 20 XX wieku

Śniadowo

- Historyczny układ przestrzenny
- Zespół kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP:
  - kościół, murowany, lata 1906-12, nr rejestru - 99/80
  - plebania, murowana, początek XX wieku
  - brama i ogrodzenie, murowane, lata 10 XX wieku
- Cmentarz rzymskokatolicki - nr rejestru 345/87
- Cmentarz żydowski

Śniadowo ul. Kościelna

- Dom nr 1, drewniany lata 20 XX wieku
- Dom nr 7, drewniany, lata 20 XX wieku
- Dom nr 12, drewniany, początek 20 XX wieku
- Dom nr 13, drewniany, około 1926 roku
- Dom nr 14, drewniany, lata 20 XX wieku
- Dom nr 15, drewniany, około 1920 roku
- Dom nr 16, drewniany, lata 20 XX wieku
- Dom nr 20, drewniany, około 1925 roku
- Dom nr 21, murowany, lata 20 XX wieku

Śniadowo ul. Ostrołęcka

- Dom nr 26, drewniany, około 1930 roku

Śniadowo Rynek

- Dom nr 6, murowany, 1926 rok
- Dom nr 11, murowany, początek XX wieku
- Dom nr 18, drewniany, około 1916 roku
- Dom nr 21, drewniany, około 1920 roku
- Dom nr 23, drewniany, około 1920 roku
- Dom narożny, drewniany, lata 20 XX wieku
- Dom nr - , murowany, 1926 rok

Śniadowo ul. Szosowa

- Dom nr 20, drewniany, 1924
- Młyn elektryczny, murowany, 1947 rok

Truszki

- Dom z oborą w zagrodzie nr 20, drewniany, około 1940 roku

Uśnik

- Dom nr - , drewniany, okres międzywojenny

Uśnik Kolonia

- Dom nr 28, drewniany, około 1920 rok
- Dom nr 29, drewniany, około 1935 roku
- Dom nr - , drewniany, około 1938 roku
- Cmentarzysko kurhanowe - nr rejestru 376/88

Wierzbowo

- Dom nr 4, drewniany, początek XX wieku
- Obora w zagrodzie nr 34, kamienna, początek XX wieku
- Dom nr 35, drewniany, około 1945 roku
- Dom nr 44, drewniany, początek XX wiek
- Dom nr - , drewniany, około 1920 rok
- Zespół dworsko-parkowy:
  - oficyna, murowana, około 1920 rok
  - aleja świerkowa, około 1920 rok Wszerzecz
- Zespół dworsko-parkowy:
  - dwór, drewniany, około 1922 rok
  - stajnia, kamienna, początek XX wieku

– pozostałości parku

- Dom nr 5, drewniany, 1938 rok
- Dom nr 10, drewniany, około 1945 roku Wszerzecz Kolonia
- Dom nr 3, drewniany, 1928 roku
- Dom nr 11, drewniany, 1945 roku
- Dom nr 12, drewniany, 1930 roku

Zabytki i stanowiska archeologiczne o dużej wartości poznawczej

- Jakać Dworna, stanowisko nr 2, epoka kamienna, nowożytność, osada
- Jakać Dworna, stanowisko nr 3, epoka kamienna, osada
- Szabły Młode, stanowisko nr 4, epoka żelaza, średniowiecze, osada
- Szabły Młode, stanowisko nr 5, okres wpływów rzymskich, nowożytność,
- Jakać Dworna, stanowisko nr 7, późne średniowiecze, nowożytność, osada
- Stara Jakać, stanowisko nr 12, średniowiecze, nowożytność, osada
- Stara Jakać, stanowisko nr 14, średniowiecze, osada
- Stara Jakać, stanowisko nr 15, wczesne średniowiecze, osada
- Stare Duchny, stanowisko nr 31, późne średniowiecze, osada
- Śniadowo, stanowisko nr 1, epoka brązu, wczesna epoka żelaza, osada
- Śniadowo, stanowisko nr 2, epoka brązu, późne średniowiecze, osada
- Ratowo Piotrowo, stanowisko nr 3, wczesne i późne średniowiecze, osada
- Dębowo, stanowisko nr 5, wczesne średniowiecze, osada
- Zalesie Poczynki, stanowisko nr 9, epoka brązu, średniowiecze, osada
- Zalesie Poczynki, stanowisko nr 10, epoka brązu, okres wpływów rzymskich, śred., osada
- Uśnik, stanowisko nr 12, cmentarzysko
- Kołaczki, stanowisko nr 39, średniowiecze, nowożytność, osada
- Kołaczki, stanowisko nr 38, wczesne średniowiecze, nowożytność, osada
- Szczepankowo, stanowisko nr 23, średniowiecze, nowożytność, osada
- Młynik, stanowisko nr 2, epoka kamienna, wczesne średniowiecze, osada
- Uśnik Dwór, stanowisko nr 3, wczesne średniowiecze, śred., nowożytność, osada
- Wszerzecz, stanowisko nr 17, kurhan
- Wszerzecz, stanowisko nr 14, epoka kamienna, późne średniowiecze, osada
- Wszerzecz, stanowisko nr 1, epoka kamienna, epoka brązu, osada

- Wszerzecz, stanowisko nr 8, epoka kamienna, epoka brązu, osada
- Żebry, stanowisko nr 24, późne średniowiecze, osada
- Szczepankowo, stanowisko nr 23, wczesna epoka brązu, kultura amfor kulistych, cmentarzysko.

3.6.3 Turystyka i wypoczynek

Pod względem walorów turystyczno-wypoczynkowych obszar gminy charakteryzuje się słabymi w skali regionu wartościami użytkowymi środowiska przyrodniczego i kulturowego. Na zasoby walorów turystycznych gminy składają się przede wszystkim walory krajobrazowo-wypoczynkowe kompleksu leśnego Czerwony Bór, walory krajoznawcze Szczepankowa i Śniadowa oraz położenie gminy przy szlaku turystyki samochodowej Warszawa - Pojezierze Mazurskie i Suwalsko-Augustowskie.

Powyższe walory stwarzają pewne możliwości rozwoju turystycznej funkcji obszaru stanowiącej w perspektywie coraz ważniejszą część gospodarki i dającą alternatywne w stosunku do rolnictwa źródło dochodów miejscowej ludności

IV. ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZENIA ŚRODOWISKA

4.1 Atmosfera

Głównym źródłem zanieczyszczenia atmosfery w województwie podlaskim są ciepłownie miejskie, lokalne, przemysłowe oraz rozproszone źródła emisji z sektora komunalno - bytowego, a także zanieczyszczenia komunikacyjne.

Do substancji mających największy udział emisji zanieczyszczeń, na terenie województwa podlaskiego należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenki węgla oraz pyły, pochodzące głównie z procesów spalania energetycznego. Pozostałe rodzaje zanieczyszczeń emitowane z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie województwa stanowią ok. 1% całej emisji. Zalicza się do nich: węglowodory aromatyczne i alifatyczne, benzeny, alkohole, octan etylu, ksylen i inne zanieczyszczenia.

Na terenie gminy nie występują zakłady produkcyjne i usługowe o istotnym znaczeniu dla zagadnień zanieczyszczenia powietrza. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza są instalacje energetyczne oraz ciągi komunikacyjne (zanieczyszczenia powstające przy spalaniu paliwa samochodowego). Dwutlenek siarki emitowany jest przede wszystkim przez kotłownie lokalne, przy spalaniu zanieczyszczonego węgla. Tlenki azotu pochodzą ze spalania węgla, koksu,

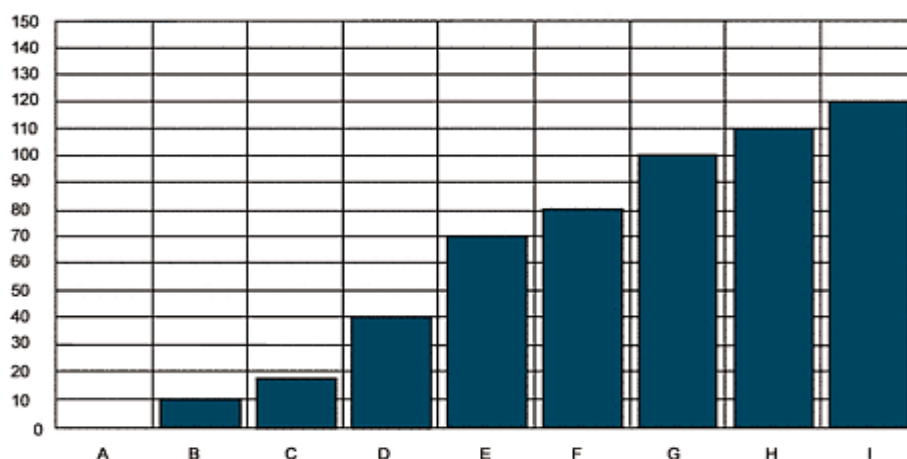
gazu i benzyn (transport samochodowy). Pyły - emitowane są do atmosfery wraz ze spalinami pochodzącymi ze spalania paliw stałych. Średnie stężenie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w okresie zimowym jest kilka razy wyższe niż w okresie letnim.

Zanieczyszczeniem atmosferycznym jest również hałas. Hałas można podzielić na:

- przemysłowy
- komunalny (w miejscach publicznych, w pomieszczeniach mieszkalnych)
- komunikacyjny.

Poniżej przedstawiono poziomy hałasu w decybelach odczuwalne przez człowieka i z tego powodu mogące być uciążliwe.

Wykres 13. Poziomy hałasu odczuwane przez człowieka

Opis: Poziomy hałas: A) granica słyszalności, B) szept, C) szelest liści, D) szum fal morskich, E) głośna rozmowa, F) odkurzacz, G) muzyka rockowa, H) silnik odrzutowy, I) granica bólu.

Na terenie gminy nie występują zakłady przemysłowe oraz obiekty uciążliwe pod względem emisji hałasu do środowiska. Ze względu na to, że gmina ma charakter rolniczy najpoważniejszymi źródłami emisji hałasu są ciągi komunikacyjne.

4.2 Wody

Głównym zagrożeniem wód powierzchniowych jest spływ zanieczyszczeń z pól oraz wprowadzanie do środowiska wodnego ścieków gospodarskich. Stanowi to nadal istotny problem, mimo że w minionych latach miał miejsce wyraźny postęp w ograniczaniu ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych. Istotne zmniejszenie zużycia nawozów sztucznych i racjonalizacja wykorzystania środków ochrony roślin

zmniejszyło zagrożenie wód zanieczyszczeniem może spowodować odwrócenie korzystnych tendencji

4.3 Powierzchnia ziemi

Tabela 20 Na terenie gminy istnieją udokumentowane złoża surowców mineralnych

L.p.	Nazwa złoża	Zasoby	Rodzaj kopaliny	Kategoria udokumentowania	Uwagi
1.	Kołaczki Lemiesze	345 tys. ton	kruszywo naturalne	zasoby rejestrowe	na potrzeby budownictwa i drogownictwa oraz do produkcji pospółki.
2.	Sierzputy Zagajne		żwiru oraz piaski ze żwirem	obszar perspektywnego występowania złóż	dla budownictwa drogowego i mieszkaniowego
3.	dolina rzeki Ruż, Ratowo Stare, Jastrząbka Młoda i Jastrząbka Stara, Szabły Młode, Szczepankwo		torf olchowy, drzewno-turzycowy i drzewny	zasoby bilansowe	na potrzeby lokalne
4.	Dębowo	166,4 tys. ton	kruszywo naturalne	C1	na potrzeby budownictwa i drogownictwa
5.	Stare Ratowo	300 tys. ton	piasek i piasek ze żwirem	C1	na potrzeby budownictwa i drogownictwa

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Występowanie na terenie gminy surowców mineralnych wiąże się z możliwością degradacji gruntów.

4.4 Środowisko przyrodnicze

Na występujące na terenie gminy ekosystemy wpływ ma wiele czynników decydujących o ich trwałości i kondycji, wśród nich m.in.:

- sukcesje naturalnej lub antropogenicznej proveniencji, np. wskutek zaprzestania bądź zmiany tradycyjnego sposobu użytkowania zmienia się jakość i fizjonomia
- ekosystemów (np. wkraczanie do fitocenoz szuwarowych i łąkowych gatunków drzewiastych),

- przekształcenia na inne cele, np. urbanizacyjne, komunikacyjne, gospodarcze,
- zbiór roślin leczniczych i ozdobnych, m.in. bobrek, kruszyna, wiaźówka, kozłek, konwalia, sasanki, widłaki i inne,
- łowiectwo, kolekcjonerstwo, kłusownictwo,
- pożary powstałe wskutek wypalania łąk, szuwarów i pól,
- fragmentacja prowadząca do rozpadu arealu zajmowanego przez gatunki i utrudniająca kontakty między populacjami (dotyczy to zwłaszcza lasów),
- zawleczenie obcych gatunków roślin,
- chemizacja gleb,
- zanieczyszczenia wód i ich eutrofizacja,
- obniżenie poziomu wód gruntowych.

Ważną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej odgrywają lasy. Największe zagrożenia ekosystemów leśnych wynikają z:

- małego zróżnicowania gatunkowego drzewostanów, występowania monokultur leśnych,
- uproszczenia struktury przestrzennej,
- dużego udziału drzewostanu w niskich klasach wieku,
- nadmiernej eksploatacji gospodarczej.

Przemiany struktury własnościowej prowadzą do upadku małych, prowadzących ekstensywną gospodarkę gospodarstw, co w konsekwencji jest przyczyną homogenizacji krajobrazu i zaniku jego cech swoistych, np. likwidacja miedz, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, zabagnień, torfowisk i nieużytków. Istotne znaczenie dla stanu zachowania biocenoz ma przeznaczanie cennych pod względem przyrodniczym nad terenów pod zabudowę rekreacyjną i lotniskową.

Zagrożenia środowiska przyrodniczego związane są głównie z:

1. dużą ilością zanieczyszczeń (emisje, odpady, ścieki) komunalnych,
2. obniżeniem poziomu wód gruntowych będącym efektem regulacji rzek i melioracji
3. gospodarką rolną - stosowanie nawozów i chemicznych środków ochrony roślin
4. gospodarką leśną - stosowanie zrębów zupełnych, szlaki zrywkowe itp.

V. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

5.1 Komunikacja

Układ komunikacyjny Gminy Śniadowo

System komunikacji stanowi jeden z podstawowych elementów zagospodarowania układu przestrzennego gminy. Spełnia on w stosunku do niego funkcję usługową, która polega na zaspokojeniu podstawowych potrzeb w zakresie przewozu ludzi i towarów. Sprawne funkcjonowanie systemu komunikacji jest czynnikiem decydującym o szybkości rozwoju danego regionu. Atrakcyjna komunikacja oznacza dobrą dostępność nawet przy zwiększonej ruchliwości ludności poruszającej się własnym samochodem.

Sieć drogową na terenie Gminy tworzą drogi:

- wojewódzkie,
- powiatowe,
- gminne.

Zarządcami dróg, do właściwości których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy administracji rządowej i samorządowej:

- drogi wojewódzkie: Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku
- dróg powiatowych – Zarząd Dróg Powiatowych w Łomży,
- dróg gminnych – Wójt Gminy Śniadowo

Główny układ komunikacyjny gminy Śniadowo tworzą drogi:

- Wojewódzkie – Podstawową drogą w obszarze gminy jest droga wojewódzka Nr 677 Łomża - Ostrów Mazowiecka - Małkinia - Kosów Lacki - Sokołów Podlaski, o długości w granicach gminy około 15 km, z docelowym obejściem po stronie zachodniej Śniadowa.
- Powiatowe – Drogami o znaczeniu lokalnym są drogi powiatowe, o długości w granicach gminy 78,057 km
- Drogi gruntowe – 18,666 km;
  - Bitumicznej – 22,602 km;
  - Powierzchniowe utrwalenie – 31,765 km
  - Powierzchnia nieulepszona- 5,024 km

Tabela 21 Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Śniadowo

Numer drogi	Przebieg drogi	Długość odcinka drogi w km
1942B	droga 677-Koziki-Kołaczki-Sierzputy Zagajne –droga 677	4,53
1944B	droga 677 –Sierzputy- Marki-Stacja Śniadowo-Stare Duchny-Grabowo	9,20
1945B	Droga 1996B – Stare Duchny	2,715
1946B	Chojny-Szczepankowo- Osobne Wierzbowo- Chomętowo- Śniadowo	12,784
1947B	Szczepankowo-Jarnuty- droga nr 61	1,684
1949B	Szczepankowo- Czaplice-Boguszyce- droga 677	0,95
1951B	Śniadowo- Zalesie- Wypychy- Zalesie- Poczynki- granica województwa	4,901
1950B	Wierzbowo- Żebry-Zagroby- droga 677	5,10
1952B	Śniadowo- Truszki- Jakać Borki-Stare Szabły-Szabły Małe-Jakać Dworna- droga 677	10,6
1953B	Miastkowo- Tarnowo-Kraska Młynik -Szczepankowo	2,943
1954B	Szczepankowo- Wszerzec- Uśnik- Podosie- Tarnowo	7,33
1955B	Uśnik- Dębowo	3,31
1959B	Stara Jastrząbka- Jastrząbka Młoda	1,50
1960B	Jakać Młoda- droga przez wieś	0,50
1996B	Śniadowo (ul. Ostrołęcka i Kościelna)- Brulin- Strzeszewo- Kaczynek- Głęboch Wielki	7,03
2110B	ST. Kolonia Śniadowo (ul.Łomżyńska i Kolejowa)-droga 677	2,5

Źródło: Informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Śniadowo

- Gminne –44,00 km na terenie gminy w tym o nawierzchni:
  - Utwardzona 26,6 km;
  - Gruntowa- żwirowa-19,4 km

Tabela 22 Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Śniadowo

Numer drogi	Przebieg drogi	Długość odcinka drogi w km
105901B	Szczepankowo-Kolonia- Granica Gminy	2,8
105902B	Młynik- Młynik Dwór	2,1
105903B	Osobne-Wszerzecz- Młynik	3,9
105904B	Ratowo Piotrowo- Żebry Kolonia- Żebry	3,8
105905B	Osobne- Wszerzecz Kolonia	3,1
105906B	Wierzbowo — Uśnik - Uśnik Dwór - Kraska	7,5
105907B	Jakać Borki - Jakać Borowa	2,2
105908B	Droga wojewódzka 677- Kołaczki	1,7
105909B	Śniadowo- Stare Ratowo	1,1
105910B	Brulin - Grabowa	2,5
105911B	Jakać Młoda - Jastrząbka Młoda	2,9
105912B	Śniadowo, ul. Szeroka	0,2
105913B	Śniadowo, ul. Cmentarna	0,7
105914B	Śniadowo, ul. Nowa	0,3
105915B	Śniadowo, ul. Ogrodowa	0,7
105916B	Śniadowo, ul. Łąkowa	0,2
105917B	Śniadowo, ul. Leśna	0,3
105918B	Droga woj. Nr 677 - Stare Konopki - Zagroby	1,6
105919B	Sierzputy Zagajne— Sierzputy Marki	2,0
105920B	Jemielite Wypychy - Stare Jemielite	2,3
105921B	od drogi powiatowej nr 1944B Śniadowo, ul. Stara Stacja	0,3
105922B	od drogi 1952B - Stare Szabły	0,6
105923B	od drogi powiatowej nr 1952B - Traszki Pikule	0,4
105924B	od drogi powiatowej nr 1952B - Jakać	0,3

	Dwoma	
105925B	droga w m. Koziki dochodząca z lewej i prawej strony drogi powiatowej nr 1942B	0,9
105926B	droga w m. Stara Jastrząbka dochodząca do drogi powiatowej nr 1996B	0,4
105927B	Droga w obrębie m. Stare Ratowo: od drogi powiatowej nr 2110B do drogi powiatowej nr 1944B	1,2

Źródło: Informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Śniadowo

Gmina od wielu już lat inwestuje w rozwój własnej infrastruktury drogowej dbając o jej jakość i stan techniczny. Jednak wiele dróg wymaga jeszcze gruntownej modernizacji nawierzchni, a w niektórych przypadkach wzmocnienia podbudowy. Drogi wewnętrzne w zdecydowanej większości stanowią drogi gruntowe, pełniące funkcje dojazdową do pól i obszarów leśnych.

Jednak największą inwestycją drogową planowaną na terenie gminy Śniadowo jest budowa drogi ekspresowej S 61 „Via Baltica”. Przebieg drogi: Ostrów Mazowiecka- Łomża- Stawiski - Szczuczyn – Elk – Budzisko - granica państwa. Na dzień sporządzania niniejszego dokumentu wydano ostateczną decyzję środowiskową i przystąpiono do opracowania Koncepcja budowy drogi.

Droga jest wytyczona nową trasą. Jednocześnie przeprowadzony zostanie remont drogi wojewódzkiej Ostrów Mazowiecka – Łomża.

5.2 Gazownictwo i ciepłownictwo

W gminie Śniadowo zaopatrzenie w ciepło na potrzeby grzewcze i ciepłej wody jest realizowane wyłącznie w sposób indywidualny przez mieszkańców gminy. Niewielkie zapotrzebowanie na ciepło w obiektach publicznych, rozproszenie zabudowy i małe jednostkowe zapotrzebowanie ciepła wynikające z charakteru zabudowy nie sprzyjają tworzeniu scentralizowanej gospodarki cieplnej. Nieliczne działania modernizacyjne dotyczą źródeł ciepła m.in. wymiany kotłów węglowych na olejowe lub na drewno, rzadziej na gaz płynny. Brak na terenie gminy sieci gazowej uniemożliwia wykorzystanie tego medium w produkcji ciepła.

W Gminie Śniadowo brak jest systemu zaopatrzenia w gaz sieciowy. Pewna liczba gospodarstw korzysta z gazu płynnego, zaopatrując się indywidualnie w funkcjonujących w gminie punktach sprzedaży gazu płynnego.

5.3 Energia ze źródeł odnawialnych

Jednym z istotnych komponentów zrównoważonego rozwoju przynoszących efekty ekologiczne – energetyczne jest racjonalne wykorzystanie **energii ze źródeł odnawialnych**. Odnawialne źródła energii tj.: biomasa, energia wodna, energia geotermalna, energia wiatru, energia promieniowania słonecznego mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym gminy.

Mogą zapewnić racjonalne bezpieczeństwo i niezależność oraz przyczynić się do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej sieci energetycznej.

Największe możliwości na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gminie ma biomasa.

Źródłem biomasy – niezwykle cennego surowca dla środowiska jest przede wszystkim drewno opałowe z lasów, słoma, trzcina oraz inne materiały pochodzenia roślinnego.

Potencjalnym odbiorcą energii ze źródeł odnawialnych może być rolnictwo i budownictwo. Tereny rolnicze, które ze względu na zanieczyszczenia gleb lub niskie klasy nie nadają się do celów produkcji rolnej mogą być wykorzystywane do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji biopaliw.

Biomasa ze względów ekonomicznych powinna być wykorzystywana szczególnie na terenach wiejskich, gdzie nie jest wymagany transport i magazynowanie rezerw. Spalanie biomasy jest neutralne dla środowiska.

Korzyści płynące ze spalania biomasy:

- zastąpienie starych niewydajnych i wysokoemisyjnych pieców węglowych nowoczesnymi kotłami,
- zastąpienie tanim, często bezpłatnym, dostępnym biopaliwem drogiego paliwa kopanego (węgla),
- oszczędności wynikające z ograniczenia kosztów zakupu i transportu paliw kopanych,
- oszczędności związane ze zmniejszeniem ilości odpadów deponowanych na składowiska,
- ograniczenie emisji gazów w trakcie spalania – korzyści ekologiczne,

- nowe możliwości tworzenia miejsc pracy, co jest bardzo istotne na terenach dotkniętych bezrobociem,
- promowanie rozwoju regionalnego.

5.4. *Zaopatrzenie w wodę*

Na terenie gminy Śniadowo 85,1 % gospodarstw domowych korzysta ze zbiorczego systemu poboru wody. Woda na pokrycie potrzeb bytowo-gospodarczych pobierana jest z następujących ujęć wody:

- Stare Ratowo
- Szczepankowo
- Łuby Kiertany
- Podgórze

Ujęcie Stare Ratowo

Ujęcie zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Brulin, Chomentowo, Dębowo, Duchny Młode, Grabowo, Jakać Borki, Jakać Dworna, Jakać Młoda, Jarząbka Młoda, Jemielite Wypychy, Zalesie Poczynki, Zalesie Wypychy, Żebry, Żebry Kolonia, Konopki Młode, Mężenin, Olszewo, Ratowo Piotrowo, Stara Jakać, Stara Jarząbka, Stare Duchny, Stare Jemielite, Sierzputy Marki, Stare Ratowo, Stare Szabły, Strzeszewo, Szabły Młode, Śniadowo, Truszki, Wierzbowo, Uśnik Kolonia.

Ogólna liczba korzystających z wodociągu wynosi 4200 osób.

Długość sieci bez przyłączy wynosi 96,7 km.

Woda na pokrycie potrzeb bytowo-gospodarczych gm. Śniadowo pobierana jest z trzech studni głębinowych SW-1 (z roku 1995) i SW-2 (z roku 1995) o głębokości odpowiednio: 65,7 i 60,0 m zlokalizowanych na działce w Starym Ratowie oraz SW-2 (z roku 1984) o głębokości 56,0 m zlokalizowanej na działce w Śniadowie. Zatwierdzone decyzją Urzędu Wojewódzkiego w Łomży Wydziału Ochrony Środowiska nr OŚ.7524/3/95 z dnia 9 maja 1995 r. zasoby eksploatacyjne ujęcia Stare Ratowo w kat „B” wynoszą $Q_e = 50,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s_e = 9,2-11,1 \text{ m}$ oraz dla ujęcia w Śniadowie wynoszą $Q = 82,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 4,9 \text{ m}$ - decyzja Urzędu Wojewódzkiego Wydział Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Geologii nr OŚ.IV-8530/2/85 z dnia 7 stycznia 1985 roku.

Do poboru, magazynowania i pomiaru wody służą następujące urządzenia:

- 3 pompy głębinowe,
- 6 ciśnieniowych filtrów odżelaziających Ø 1400 mm, ze złożem kwarcowym,

- blok sprężarek bezolejowych (2 szt.) typu AB25/380 o wydajności 25,0 m³/h,
- 2 zbiorniki wyrównawcze o pojemności 100 m³ każdy,
- 1 zestaw hydroforowy stałego ciśnienia,
- 1 chlorator ze stacją dozującą typu DMS2,
- 5 wodomierzy.

Pobór wody nie może przekraczać $Q_{h.max.} = 120,0 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_{d.śr.} = 1200,0 \text{ m}^3/\text{dobę}$.

Ujęcie posiada pozwolenie wodno-prawne z dnia 22 stycznia 2009 roku wydane decyzją Starosty Łomżyńskiego znak ROŚB. 6223//i/11/2008/2009 ważne na okres 20 lat tj. do 31.12.2028 roku

Ujęcie wody Szczepankowo

Z ujęcia zasilana jest wieś Szczepankowo.

Ogólna liczba korzystających z wodociągu wynosi 410 osób.

Długość sieci bez przyłączy wynosi 4,2 km

Woda na pokrycie potrzeb bytowo-gospodarczych pobierana jest z jednej studni głębinowej SW-1 (z roku 1964) o głębokości 51,0 m zlokalizowanej na terenie stacji wodociągowej. Zatwierdzone decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego w Białymstoku Głównego Geologa Województwa nr KP3-Geol.15/138/65 z dnia 18 kwietnia 1966 r. zasoby eksploatacyjne ujęcia w kat „B” wynoszą $Q = 20,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 15,9 \text{ m}$.

Do poboru, magazynowania i pomiaru wody służą następujące urządzenia:

- pompa głębinowa - szt. 1
- hydrofor o pojemności 1000 l - szt. 2
- odżelaziacz $\varnothing$ 900 mm - szt. 1
- sprężarka typu KP - 1 - szt. 1
- chlorator - szt. 1
- wodomierz $\varnothing$ 80 mm - szt. 1
- zbiorniki wyrównawcze (2 x 50 m) - szt. 2
- osadnik popłuczyn

Pobór wody nie może przekraczać $Q_{h.max.} = 20,0 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{d.śr.} = 180,0 \text{ m}^3/\text{dobę}$ i $Q_{roczne} / \text{max} = 83585,0 \text{ m}^3/\text{rok}$

Ujęcie Łuby Kiertany

Z ujęcia zasilane są następujące miejscowości Młynik, Wszerzecz, Wszerzecz Kolonia, Osobne, Uśnik, Uśnik Dwór.

Ogólna liczba korzystających z wodociągu wynosi 579 osób.

Długość sieci bez przyłączy wynosi 17,5 km

Ujęcie Podgórze

Z ujęcia zasilana są wsie: Koziki, Sierzputy Zagajne, Kołaczki, Zagroby, Stare Konopki.

Ogólna liczba korzystających z wodociągu wynosi 439 osób.

Długość sieci bez przyłączy wynosi 9,9 km

Tabela 23 Zużycie wody na terenie gminy Śniadowo w latach 2012-2013

Rok	Ilość wody na mieszkańca (w m ³)	Udział przemysłu w zużyciu wody w %
2012	58,0	22,6
2013	59,8	21,6

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy bez przyłączy wynosi 128,3 km. Długość przyłączy 39,6 km. Liczba przyłączy wodociągowych 1350 sztuk. W roku 2013 z wodociągu korzystało na terenie gminy 4731 osób.

5.5. Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy istnieje gminna oczyszczalnia ścieków, do której odprowadzane są ścieki z terenu gminy Śniadowo. Ogólnie na terenie funkcjonuje 250 przyłączy kanalizacyjnych, co daje 17,8 % skanalizowanie gminy. Wskaźnik ten w roku wynosił 17,6%.

Tabela 24 Ilość osób korzystających z komunalnej oczyszczalni ścieków w Śniadowie oraz ładunek zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu

Rok	Ilość osób korzystających z komunalnej oczyszczalni ścieków w sztukach	Ładunek zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu w kg/ rok		
		BZT5	ChZT	Zawiesina ogólna
2012	996	163	1697	276
2013	1054	84	1334	182

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Istniejąca oczyszczalnia to oczyszczalnia biologiczna z podwyższonym usuwaniem miogenów o przepustowości 200 m³/ dobę. Przyjmowanych jest około 100 m³/ dobę.

Urządzeniami oczyszczającymi ścieki będą:

- sito Combi z opcją przyjmowania ścieków dowożonych oraz usuwania skratek, tłuszczu i piasku o przepustowości 10 l/s
- przepompownia ścieków surowych ze zbiornikiem czerpalnym o pojemności 3,0 m³ i pompowni typu MS1 -24 o wydajności 22 m³/h przy podnoszeniu H=12 m
- reaktor biologiczny złożony z n/w komór: (rozdziału ścieków z okresową pompownią V = 25 m³, oczyszczalni ścieków V = 2 x 137 m³, tlenowej stabilizacji osadu V =86m³,osadnika wtórnego pionowego ø 5,5 m),
- stacja dozowania PIX,
- stacja sprężonego powietrza,
- urządzenie DRAIMAD do odwadniania osadu (12 workowe),
- magazyn osadu odwadnianego
- przepływomierze elektromagnetyczne do ciągłego pomiaru ilości ścieków.

Wskaźniki zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach nie mogą przekraczać:

- BZT₅ - 40 mg O₂/l,
- zawiesiny - 50 mg/l,
- ChZT - 1 50 mg O₂/l

Oczyszczone ścieki w ilości Q_{d.śr.} = 160 m³/ dobę odprowadzane będą do wód rowu melioracyjnego dopływu rzeki Muzgi.

Wytworzone osady ściekowe około 12 ton/ rok są wykorzystywane do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu oraz czasowo magazynowane.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 143 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Pozostali mieszkańcy gminy, którzy nie są podłączeni do zbiorczej kanalizacji sanitarnej ani nie korzystają z przydomowych oczyszczalni ścieków posiadają zbiorniki bezodpływowe, których na terenie gminy jest 842. Wypompowane ścieki są następnie wywożone wozem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków.

Firmy posiadające zezwolenie na wywóz nieczystości ciekłych na terenie gminy Śniadowo

- Usługi Asenizacyjne Grażyna Jemielity; Stare Szabły 26, 18-411 Śniadowo
- Waldemar Andryszczyk Wywóz Nieczystości Płynnych Naprawa Pilarek Spalinowych; ul. Leśna 2a, 18-305 Szumowo
- Usługi Asenizacyjne Zdzisław Wierciszewski; Stara Łomża nad Rzeką 48, 18-400 Łomża

- Zakład Gospodarki Komunalnej w Śniadowie, ul. Ostrołęcka 11, 18-411 Śniadowo.

Biorąc pod uwagę całą gospodarkę wodno – ściekową w gminie Śniadowo należy zauważyć, iż istnieje bardzo duża dysproporcja pomiędzy stopniem zwodociągowania, zorganizowanym systemem odprowadzenia ścieków.

5.6. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Śniadowo brak jest czynnego gminnego składowiska odpadów komunalnych. Zorganizowanym systemem zbiórki odpadów komunalnych objętych jest 100% mieszkańców w myśl znowelizowanej Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 poz. 1399 ze zm.).

Zbiórką odpadów zajmuje się wyspecjalizowana firma wyłoniona w drodze postępowania przetargowego, posiadająca profesjonalny dostosowany do tego celu sprzęt.

5.7. Budownictwo

Warunki mieszkaniowe stanowią jeden z głównych elementów kształtujących warunki życia na danym terenie. Zabudowa gminy Śniadowo obejmuje zabudowę zakładową, zagrodową oraz mieszkaniową - jednorodziną.

Tabela 25 Zasoby mieszkaniowe gminy Śniadowo

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy	Rok 2012	Rok 2013
Ilość budynków mieszkalnych na terenie gminy	1514	1517
Ilość mieszkań na terenie gminy	1564	1568
Ilość izb na terenie gminy	7300	7321
Powierzchnia użytkowa w m ²	162250	162806
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	103,7	103,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	29,1	29,3

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższej tabeli liczba mieszkań na terenie gminy bardzo powoli wzrasta.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w latach 2012- 2013 na terenie gminy wynosiła 103,8 m² (dla powiatu łomżyńskiego wskaźnik ten jest niższy i wynosi 100,6 m² w roku 2012 i 100,8 m² w roku 2013), z czego na osobę przypadało 29,3 m² (dla powiatu 28,1 m² w roku 2012 i 28,5 m² w roku 2013)

Tabela 26 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno- sanitarne

Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno- sanitarne	Ilość w sztukach	
	2012	2013
Wodociąg	1373	1377
Ustęp splukiwany	1233	1237
Łazienka	1172	1176
Centralne ogrzewanie	1054	1058
Gaz sieciowy	1	1

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższej tabeli 87,8 % mieszkań posiada dostęp do bieżącej wody z wodociągu (wskaźnik dla powiatu 90%). 74,9% mieszkań posiada łazienkę (wskaźnik dla powiatu 70%), natomiast 67,4 % mieszkań zaopatrzonych jest w centralne ogrzewanie (70% wskaźnik dla powiatu). Gmina Śniadowo charakteryzuje się więc niższym niż przeciętny (poza wskaźnikiem posiadania łazienki) dla powiatu łomżyńskiego wskaźnikiem wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno- sanitarne.

Gmina posiada również 18 lokali socjalnych . Na terenie gminy brak jest pustostanów

VI. GOSPODARKA

6.1 Struktura podstawowych branż

Sektor gospodarki składa się z pięciu zasadniczych działów: rolnictwo, leśnictwo, przemysł, usługi i turystyki. W zakres problematyki przemysłu wchodzi struktura branżowa, struktura własności wielkość zakładów ich rozmieszczenie i koncentracja oraz liczba zatrudnionych osób. Szczególną uwagę należy zwrócić na MŚP, które służą zaspokojeniu rynku lokalnego a ich rozwój może wpłynąć na zmniejszenie bezrobocia.

Gmina Śniadowo jest gminą o dominującym udziale rolniczym w strukturze gospodarczej. Na terenie gminy zarejestrowanych jest 318 podmiotów wpisane do rejestru REGON, z czego 304 dotyczy sektora prywatnego i 14 sektora publicznego.

Dla porównania w roku 2012 zarejestrowanych było na terenie gminy 300 podmiotów wpisanych do rejestru REGON, w tym 286 sektora prywatnego i 14 publicznego.

Tabela 27 Rejestr podmiotów gospodarczych terenie gminy Śniadowo

	2011	2012	2013
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	522	538	572
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	6,5	6,7	7,0
Jednostki nowo zarejestrowane w systemie REGON na 10 tys. mieszkańców	45	48	59
Jednostki wykreślone z systemu REGON na 10 tys. mieszkańców	54	39	32

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższego zestawienia na terenie gminy obserwuje się coraz większą aktywność gospodarczą mieszkańców. W roku 2013 do rejestru REGON wpisanych było 572, podmiotów na 10 tys. mieszkańców, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2012 (wpisanych 538 podmiotów na 10 tys. mieszkańców). Jednocześnie obserwuje się w roku 2013 spadek liczny podmiotów wykreślonych z rejestru REGON przypadających na 10 tys. mieszkańców w stosunku do roku 2012.

Poza sektorem rolniczymi i publicznym (urząd gminy, szkoły, służba zdrowia) mieszkańcy gminy zajmują się drobnymi usługami dla miejscowej ludności

Największe firmy na terenie Gminy Śniadowo:

- PREFBET Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo produkcji betonów ul. Kolejowa 17, 18-411 Śniadowo
- PHP "AGRO-ROLNIK" Sp. z o.o. ul. Kościelna 10, 18-411 Śniadowo
- Agro-Delta s.c. PPHU. Banach A.R., Dukalski K. ul. Szosowa 37, 18-411 Śniadowo
- GS "Samopomoc Chłopska" ul. Kolejowa 16, 18-411 Śniadowo
- Agnieszka Tyszka „Megapasz" ul. Kościelna 8a, 18-411 Śniadowo
- AGRO Chojnowscy Krzysztof Chojnowski Jakać Dworna 2, 18-411 Śniadowo
- Centrum Paszowe Śniadowo Krzysztof Mieczkowski ul. Szosowa 16a, 18-411 Śniadowo
- PHU „RAFI" Przemysław Grzegorz Karpiński ul. Ostrołęcka 4, 18-411 Śniadowo
- PHU AGROVET Andrzej Konopka ul. Szosowa 84, 18-411 Śniadowo
- P.H.U. „TELESKOP" Auto-Naprawa -Ryszard Krajewski ul. Szeroka 20, 18-411 Śniadowo
- Józef Adam Saniewski Restauracja „ Śniadowianka" ul. Łomżyńska 18, 18-411 Śniadowo
- Lecznica Zwierząt Mariusz Pogroszewski ul. Ostrołęcka 22, 18-411 Śniadowo
- Obsługa Imprez Okolicznościowych Bloch Agnieszka ul. Kolejowa 21, 18-411 Śniadowo
- Prywatna Lecznica Weterynaryjna lek. wet. Jerzy Berliński ul. Szosowa 76/2, 18-411 Śniadowo
- Robert Paweł Piaścik Firma Budowlana „Gips Mix" ul. Szosowa 56, 18-411 Śniadowo
- Zakład Stolarski Marek Tadeusz Tyszka ul. Cmentarna 2, 18-411 Śniadowo

Tabela 28 Struktura podmiotów gospodarczych na terenie gminy Śniadowo

Podmioty gospodarki narodowej	Rok	
	2012	2013
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	44	48
Przemysł i budownictwo	67	70
Pozostała działalność	189	200

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Wykres 14

W roku 2013 zarejestrowano 33 nowe podmioty gospodarcze. W tym samym roku zostało zamkniętych 18 podmiotów gospodarczych, co w ogólnym rozrachunku daje 6% wzrost liczby podmiotów gospodarczych.. Jest bardzo korzystne dla gminy jej mieszkańców, ponieważ:

- powstają nowe miejsca pracy,
- rosną zwiększają się dochody podatkowe gminy,
- zwiększa się ilość i jakość świadczonych usług na terenie gminy.

Tabela 29 Nowo powstałe i wykreślone z rejestru podmioty gospodarcze na terenie gminy Śniadowo

Podmioty gospodarki narodowej	Rok 2013	
	Podmioty nowo otwarte	Podmioty zamknięte
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	2	1
Przemysł i budownictwo	12	5
Pozostała działalność	19	12
Suma	33	18

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Największą grupę nowo powstałych podmiotów gospodarczych stanowią podmioty z działu przemysł i budownictwo oraz pozostała działalność gospodarcza. Najwięcej wykreślonych z systemu REGON jest podmiotów gospodarczych z działu pozostała działalność gospodarcza. Jednym z czynników zaprzestania działalności jest brak popytu na świadczone przez firmę usługi.

Ponadto istotnym czynnikiem hamującym powstawanie oraz rozwój przedsiębiorczości jest również brak wiedzy ekonomicznej w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej, jak również zmieniające się przepisy. Barierą okazują się nie tylko problemy ze zbytem oraz dystrybucją towarów, ale także postępujące ubożenie ludności oraz niechęć do podjęcia ryzyka.

Wymienione czynniki hamujące są powodem nie zagospodarowania istniejących na terenie gminy zasobów.

Niewątpliwie szansą na dalszy rozwój gminy oraz na ograniczenie poziomu bezrobocia są mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Niezwykle ważne jest powstawanie nowych podmiotów gospodarczych, jak również dbałość o ekonomiczną kondycję już istniejących.

6.2. Rolnictwo

Zmiany, jakie zaszły w polskiej gospodarce po 1990 roku sprawiły, że wieś i rolnictwo znalazły się w gorszej sytuacji niż miasta i pozarolnicze działy gospodarki.

Powodem złej sytuacji rolników polskich są:

- niepewność cen produktów rolnych,
- spadek popytu na żywność,
- rosnące wymagania odnośnie jakości produktów żywnościowych,
- konieczność indywidualnego poszukiwania rynków zbytu na płody rolne,
- rosnące ceny środków produkcji

Śniadowo to gmina o charakterze rolniczym.

Tabela 30 Klasyfikacja gleb użytków rolnych w %

Klasa gleb	Gmina Śniadowo	Powiat łomżyński	Województwo podlaskie
Klasa III	5,2	4,6	6,6
Klasa IV	42,1	37,5	45,0
Klasa V	31,3	32,9	29,6
Klasa VI	21,4	25,0	18,8

Znaczna większość gleb stanowią gleby klasy IV b i V (73,4 %) , a więc gleby słabe. Jedynie niewielki odsetek stanowią gleby klasy III (5,2%).

Czystość środowiska naturalnego oraz położenie przy drodze wojewódzkiej, a w przyszłości przy Via Baltice, przemawia za dalszym rozwojem rolnictwa, w tym ekologicznego. Za zaangażowaniem się rolników w ekologiczną produkcję przemawia również ciągły wzrost zainteresowania ludności zdrową żywnością.

Na obszarach wiejskich oprócz rozwoju rolnictwa niezwykle ważny jest również rozwój pozarolniczej działalności, czyli dywersyfikacja działalności rolniczej. Istotne jest wspieranie powstawania nowych miejsc pracy w zawodach pozarolniczych pośrednio powiązanych z rolnictwem bądź jego otoczeniem.

Sposób użytkowania gruntów przedstawia tabela poniżej

Tabela 31 Sposób użytkowania gruntów

Grunty ogółem	ha	15249,22
Użytki rolne ogółem	ha	12817,71
Użytki rolne w dobrej kulturze	ha	12779,58
Pod zasiewami	ha	8194,5
Grunty ugorowe łącznie z nawozami zielonymi	ha	23,29
Uprawy trwałe	ha	22,10
Sady ogółem	ha	21,10
Ogrody przydomowe	ha	4,24
Łąki trwałe	ha	4074,26
Pastwiska trwałe	ha	461,19
Pozostałe użytki rolne	ha	38,13
Lasy i grunty leśne	ha	1998,79
Pozostałe grunty	ha	432,72

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Tabela 32 Struktura użytkowania gruntów – gospodarstwa domowe

Grunty ogółem	892
Użytki rolne ogółem	891
Użytki rolne w dobrej kulturze	862
Pod zasiewami	833

Grunty ugorowe łącznie z nawozami zielonymi	25
Uprawy trwałe	39
Sady ogółem	39
Ogrody przydomowe	80
Łąki trwałe	737
Pastwiska trwałe	224
Pozostałe użytki rolne	73
Lasy i grunty leśne	740
Pozostałe grunty	810

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych – Spis Rolny

6.2.1 Struktura obszarowa i produkcyjna gospodarstw rolnych

Podstawową formą własności w gminie jest gospodarka indywidualna, w rękach której znajduje się 100 % użytków rolnych.

Powierzchnia gruntów rolników indywidualnych wynosi 15156,91 ha, na 15235,77 ha powierzchni gospodarstw prowadzących działalność rolniczą.

Tabela 33 Struktura obszarowa gospodarstw rolnych

Wielkość gospodarstwa	ilość gospodarstw	Ilość hektarów
Do 1 ha	37	16,2
Powyżej 1 ha	855	15233,02
1-5 ha	172	763,8
1-10 ha	382	2828,5
1-15 ha	565	5574,97
5-10 ha	210	2064,7

5-15 ha	393	4811,17
10-15 ha	183	2746,47
5 ha i więcej	683	14469,22
10 ha i więcej	473	12404,52
15 ha i więcej	290	9658,05

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Głównymi gałęziami produkcji zwierzęcej i roślinnej jest hodowla bydła mlecznego i mięsnego oraz uprawa zbóż.

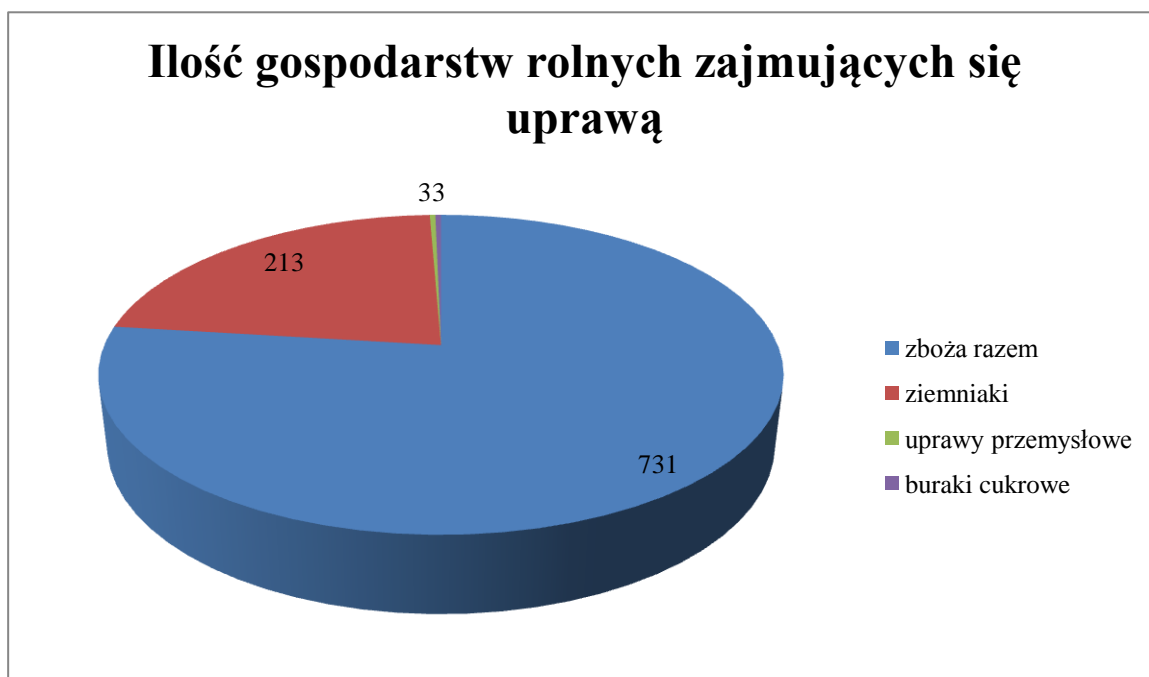
Tabela 34 Struktura upraw na terenie gminy Śniadowo

Rodzaj uprawy	Powierzchnia w ha	Ilość gospodarstw
Zboża razem	4535,77	731
Ziemniaki	142,18	213
Uprawy przemysłowe	0,85	3
Buraki cukrowe	0,85	3

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższego zestawienia największy udział w produkcji roślinnej stanowi uprawa zbóż –4535,77 ha (w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi –4497,33 ha). Uprawą zajmuje się ogólnie 93,2% gospodarstw. Zboża natomiast uprawia 89,1 % gospodarstw.

Wykres 16

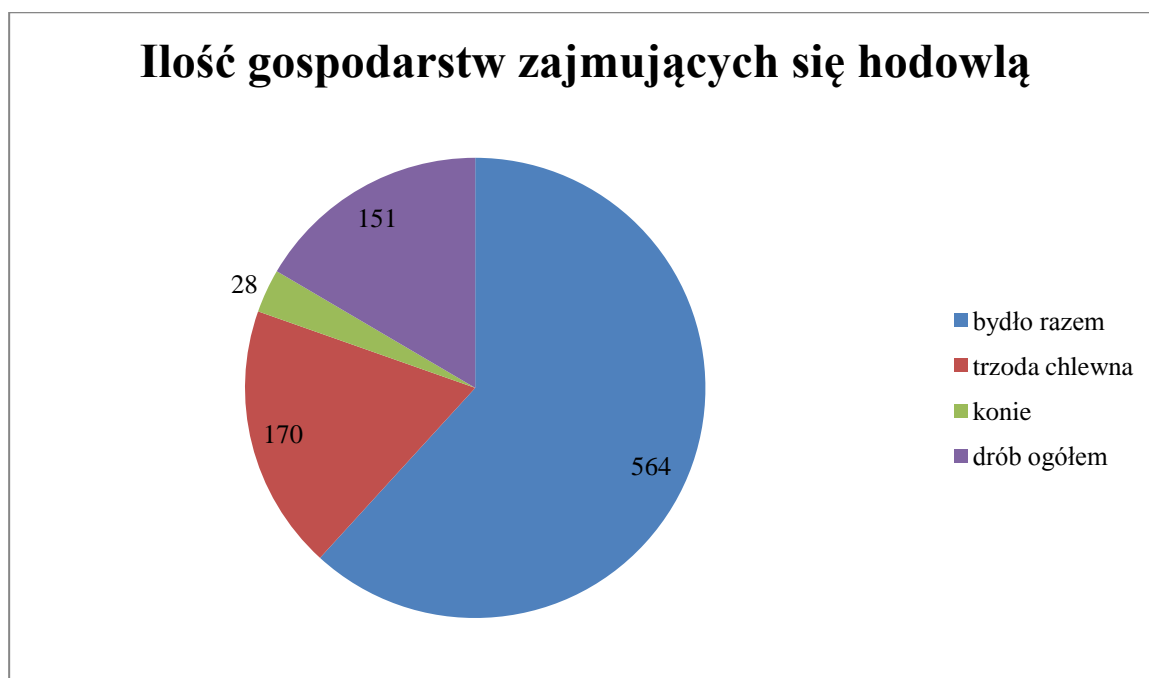

Tabela 35 Struktura produkcji zwierzęcej – gospodarstwa rolne utrzymujące zwierzęta gospodarskie

Wyszczególnienie	Ogółem gmina	
	Sztuki bydła	Ilość gospodarstw
Bydło razem	20680	564
W tym krowy	12209	529
Trzoda chlewna razem	6482	170
W tym lochy	644	131
Konie	81	28
Drób ogółem razem	38651	151
Drób ogółem drób kurzy	38173	148

Źródło: (Powszechny Spis Rolny GUS 2010)

Wykres 17

Największe pogłowie stanowi bydło mleczne – 20680 oraz trzoda chlewna 6482 sztuki. Podstawową działalnością prowadzoną na terenie gminy Śniadowo jest rolnictwo. W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej rolnictwo czeka na bardzo duże zmiany. Muszą one podnieść swoją konkurencyjność poprzez:

- powiększanie powierzchni gospodarstw,
- wprowadzanie nowych bardziej wydajnych metod gospodarowania,
- unowocześniania parku maszynowego,
- dostosowania produkcji do potrzeb rynkowych.

Zmiany te są bardzo kosztowne i wymagają ogromnych nakładów finansowych. Przeobrażenia w rolnictwie spowodują likwidację małych gospodarstw oraz zmniejszenie zapotrzebowania na siłę roboczą. Szansą dla tych ludzi będzie zatrudnienie w usługach bądź zatrudnienie poza miejscem zamieszkania.

6.3. Gospodarka leśna

Lasy odgrywają istotną rolę w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów.

Jak wynika z danych GUS, w roku 2013 powierzchnia lasów zajmowała powierzchnię 2835,27 ha, co stanowi 17,4 % powierzchni gminy.

Tabela 36 Powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Śniadowo

Rok	Gruntu leśne ogółem w ha	Grunty leśne publiczne w ha	Grunty leśne prywatne w ha
2012	2832,2	50,5	2781,7
2013	2835,75	50,73	2785,03

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Tabela 37 Struktura własnościowa lasów na terenie gminy Śniadowo

Rok	Lasy ogółem w ha	Lasy publiczne w ha	Lasy prywatne w ha
2012	2831,7	50,0	2781,7
2013	2835,27	50,24	2785,03

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższego zestawienia powierzchnia lasów ulega sukcesywnemu zwiększeniu. W roku 2012 wynosiła 2831,7 ha i wzrosła w stosunku do roku 2013 o 3,57 ha.

Lasy na terenie gminy rozmieszczone są nierównomiernie.

W latach 2012-2013 pozyskano na terenie gminy następujące ilości grubizny

Tabela 38 Pozyskanie drewna na terenie gminy Śniadowo w m³

Rok	Pozyskanie grubizny ogółem	Lasy gminne	Lasy prywatne
2012	191	0	191
2013	313	0	313

Źródło: WWW.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Lasy stanowią jeden z zasobów naturalnych gminy, chociaż ich gospodarcza rola jest ograniczona z uwagi na małe powierzchnie, duże rozdrobnienie korzystną strukturę wiekową i małe zróżnicowanie gatunkowe drzewostanów. W lasach prywatnych gospodarcza rola lasów polega na pozyskiwaniu drewna na potrzeby budownictwa indywidualnego oraz na opał.

Gospodarka produkcyjna lasów państwowych polega na bilansowaniu zrębów z odnowieniami w ramach planu urządzania gospodarstwa leśnego.

Wykres 18

VII INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

7.1. Oświata i wychowanie

Oświata to jedna z kluczowych dziedzin zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, jak i lokalnym. Im bardziej wykształcone społeczeństwo, tym szybciej i lepiej potrafi się przystosować do realiów dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej i społecznej.

Na terenie gminy funkcjonują następujące jednostki stanowiące bazę oświatową:

- Zespół Szkolno- Przedszkolny w Śniadowie,
- Punkt Przedszkolny „Radosne Maluchy” w Śniadowie,
- Szkoła Podstawowa w Szczepankowie
- Punkt Przedszkolny „Radosne Maluchy” w Szczepankowie,
- Publiczne Gimnazjum w Śniadowie.

Istniejące oddziały przedszkolne są niezwykle potrzebne z uwagi na to, że od samego początku przygotowują dzieci do życia. Uczą je samodzielności, otwartości na drugiego człowieka, a także tego, jak współpracować z innymi. Poprzez umiejętnie skomponowaną zabawę przygotowują młodych ludzi do tego, aby w przyszłości mogły sprostać licznym

wyzwaniom choćby w postaci wyboru zawodu oraz podjęcia pracy. Rola placówek przedszkolnych w kształtowaniu osobowości młodego człowieka jest bardzo istotna.

Ilość uczniów i wychowanków w szkołach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 39 Wykaz placówek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Śniadowo

Lp.	Wykaz placówek oświatowych	Liczba dzieci 2013/2014	Liczba oddziałów
1	Zespół Szkolno- Przedszkolny w Śniadowie,	364	20
2	Punkt Przedszkolny „Radosne Maluchy” w Śniadowie,	12	1
3	Szkoła Podstawowa w Szczepankowie	83	7
4	Punkt Przedszkolny „Radosne Maluchy” w Szczepankowie,	16	1
5	Publiczne Gimnazjum w Śniadowie	186	9

Źródło: Informacje uzyskane w Urzędzie Gminy w Śniadowie

Szkoły te podporządkowane samorządowi gminnemu funkcjonują w oparciu o podział terenu gminy na rejony szkolne, co łączy się z organizacją dowozu uczniów z odległych miejscowości.

Szkoły wyposażone są w pracownie komputerowe, których na terenie gminy jest 5. Ogólnie w roku 2013 szkoły na terenie gminy Śniadowo dysponowały 96 komputerami w tym 83 z Internetem szerokopasmowym. 73 komputery są przeznaczone do użytku przez uczniów tym 61 z Internetem szerokopasmowym.

Wskaźnik udziału uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu w szkołach podstawowych wynosił 7,8 ucznia na komputer, a w gimnazjach 10,75 ucznia. Ogólny wskaźnik udziału uczniów przypadających na 1 komputer na terenie gminy wynosił 8,6 ucznia, i jest to wynik lepszy w porównaniu ze wskaźnikiem powiatowym, gdzie na 1 komputer przypada 11,9 ucznia.

Wskaźnik udziału % szkół gimnazjalnych wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu wynosi 100%.

7.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Na terenie gminy Śniadowo funkcjonuje 2 publiczne ośrodki zdrowia:

- Gminny Ośrodek Zdrowia w Śniadowie
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Szczepankowie

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 1 apteka i 1 punkt apteczny.

Najbliższy szpital znajduje się w mieście powiatowym – Łomży. Tam również mieszkańcy gminy Śniadowo mogą korzystać ze specjalistycznego poradnictwa oraz badań lekarskich.

Opieka społeczna

Opieka Społeczna sprawowana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Śniadowie. Ośrodek realizuje zadania własne i obowiązkowe z zakresu pomocy społecznej oraz zadania zlecone gminie z zakresu pomocy społecznej. Zadania zlecone gminie wiążą się z wypłacaniem zasiłków stałych, wyrównawczych i okresowych, jak również rent socjalnych, zasiłków z zakresu ochrony macierzyństwa, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.

Podstawowym celem działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest rozpoznawanie potrzeb rodzin i osób indywidualnych w celu ich zaspokajania oraz zapewnienia im godziwego poziomu życia. Ośrodek prowadzi także działania zmierzające do usamodzielniania się osób oraz rodzin w celu zwiększenia ich stabilizacji życiowej oraz poziomu integracji ze środowiskiem.

Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należą ponadto:

- analizowanie rozpoznanych potrzeb mieszkańców gminy,
- analizowanie uwarunkowań środowiskowych dla celów pomocy społecznej,
- przygotowywanie planów rozwoju wszelkich świadczeń z tytułu pomocy społecznej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń w formie pieniężnej, rzeczowej i usługowej,
- współpraca z gminnymi i poza gminnymi organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz społeczności lokalnej,
- aktywizacja środowiska lokalnego na rzecz pomocy społecznej.

Tabela 40 Powody przyznania pomocy społecznej

Powody trudnej sytuacji życiowej		Rok 2012	2013
Ubóstwo	liczba rodzin	68	77
	liczba osób w rodzinach	268	309

Przemoc w rodzinie	liczba rodzin	9	9
	liczba osób w rodzinach	35	31
Bezdomność	liczba rodzin	0	0
	liczba osób w rodzinach	0	0
Kłęski żywiołowe i ekologiczne	liczba osób	5	1
Bezrobocie	liczba rodzin	40	48
	liczba osób w rodzinach	135	157
Niepełnosprawność	liczba rodzin	40	28
	liczba osób w rodzinach	135	79
Długotrwała choroba	liczba rodzin	37	37
	liczba osób w rodzinach	113	132
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	liczba rodzin	8	7
	liczba osób w rodzinach	26	28
Alkoholizm	liczba rodzin	1	3
	liczba osób w rodzinach	1	8
Narkomania	liczba rodzin	0	0
	liczba osób w rodzinach	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	liczba rodzin	15	22
	liczba osób w rodzinach	15	21

Źródło: (Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej)

Z powyższej tabeli wynika, że zasadniczym powodem korzystania z pomocy społecznej jest:

- ubóstwo – w roku 2013 77 rodzin (309 osób) i wzrost w stosunku do roku 2012 – 68 rodzin (268 osób)
- bezrobocie – 48 rodzin (157 osób), wzrost w stosunku do roku 2012 – 40 rodzin (135 osób)
- długotrwała choroba w roku 2013 37 rodzin (132 osoby), wzrost w stosunku do roku 2012- 37 rodzin (113 osób)

Powody dla których nie były przyznawane zasiłki na terenie gminy:

- Sieroctwo,
- Bezdomność,
- Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego,
- Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- Zdarzenie losowe,
- Ochrona ofiar handlu ludźmi

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że niepokojącym jest fakt pogłębiającego się na terenie gminy ubóstwa oraz skutków bezrobocia. Dlatego konieczna jest pośrednia pomoc gminy w łagodzeniu skutków tego stanu rzeczy.

7.3 Infrastruktura społeczno - kulturalna

Jedną z najważniejszych instytucji kultury na terenie gminy Śniadowo jest Biblioteka Publiczna Gminy Śniadowo wraz z oddziałem w Szczepankowie.

Biblioteka posiada w swoim księgozbiorze 27037 pozycji książkowych w tym 8703 pozycje to literatura dziecięca. Ponadto biblioteka prowadzi czytelnię prasy, w której zarejestrowanych jest 15 stałych tytułów.

W bibliotece w roku 2013 zarejestrowanych na stałe było 1050 czytelników, w tym 434 dzieci. W tym samym roku w bibliotece zarejestrowano 9720 odwiedzin, w tym 2201 odwiedzin w filii biblioteki w Szczepankowie, podczas których wypożyczono 21767 wolumenów, z czego 4861 w filii w Szczepankowie. Odwiedzający gminną bibliotekę mają też możliwość ze skorzystania z 7 komputerów z dostępem do Internetu, w tym 2 znajdujących się w filii w Szczepankowie.

Największą grupę czytelników stanowią uczniowie. Jest to ważne z punktu widzenia rozwoju gminy i edukacji jej mieszkańców. Dobrze wykształcona młodzież ma większe szanse na znalezienie zatrudnienia pracy.

Wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika w roku 2013 wyniósł 33,1 woluminów i był niższy niż w roku 2012, kiedy to wynosił 35,8, lecz był wyższy od wskaźnika dla powiatu łomżyńskiego, który wynosił 24,5 pozycji.

Podstawowym zadaniem Biblioteki jest gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych oraz stymulowanie, rozwijanie i zaspakajanie zróżnicowanych potrzeb czytelniczych, oświatowych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców gminy.

Ogólnie oferta biblioteki jest dosyć atrakcyjna i przyciąga czytelników. Systematyczne uzupełnianie zbiorów o nowości w dostatecznym stopniu zaspakaja zainteresowania czytelników. Aby rozwijać zamiłowania czytelnicze od najmłodszych lat pracownicy starają się docierać do najmłodszych czytelników, dlatego też do oddziałów przedszkolnych dostarczane są systematycznie książki.

W roku 2013 biblioteka przy współpracy ze szkołą zorganizowała 15 imprez literackich, 40 wycieczek edukacyjnych i konkursów, 9 wystaw i 3 spotkania z pisarzami (2 spotkania sponsorowane przez Miejską Bibliotekę w Łomży).

Za promocję książki i czytelnictwa Kapituła Nagrody Srebrnej Róży Dyrektora Książnicy Podlaskiej, wyróżniła w 2013 roku bibliotekę Dyplomem Honorowym.

Infrastrukturę społeczno – kulturalną stanowią również świetlice, których na terenie gminy jest 6, w Śniadowie, Szczepankowie, Ratowie Starym, Kozikach, Starej Jakaci, Starym Ratowie.

Świetlica w Śniadowie

Najprężniej działająca świetlica w gminie. Organizowane są zajęcia nauki gry na instrumentach dętych (na terenie gminy działa gminna orkiestra dęta), akordeonie, gitarze. W czasie wolnym od nauki organizowane są wyjazdy gminne na basen, lodowisko. Prowadzone są zajęcia sportowe, jak nauka karate, zajęcia plastyczne, kulinarne, imprezy związane ze świętami państwowymi i kościelnymi (Boże Narodzenie, Andrzejkki, Mikołajki, 11 Listopada)

Organizowane są również zajęcia dla dorosłych- warsztaty ozdób wielkanocnych i choinkowych, warsztaty garncarskie i malowania na szkło

Świetlica Koziki

Na miejscu jest plac zabaw, organizowane są zajęcia cykliczne dla dzieci.

7.4 Poziom bezpieczeństwa

Każdy mieszkaniec gminy musi mieć zapewnione bezpieczeństwo mienia i życia. Z uwagi na podział administracyjny Polski nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa Policja, Straż Pożarna oraz Pogotowie Ratunkowe.

Na terenie gminy funkcjonuje Komisariat Policji w Śniadowie.

Ponadto działają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w:

- Śniadowie i Szczepankowie – zarejestrowane w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym
- Jednostki S-1 w Wierzbowie, Starej Jakaci,
- Jednostki M-1 w Kozikach, Jemielite – Wypychy, Szablach Młodych, Starych Konopkach

Gmina sama podejmuje działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców:

- z zakresu ochrony przeciwpożarowej – utrzymuje jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej,
- z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego – finansuje oświetlenie dróg na swoim terenie.

VIII . FINANSE GMINY ŚNIADOWO

Budżet jest finansowym wyrazem i instrumentem polityki gospodarczej gminy. Dochody i wydatki gminy Śniadowo przedstawia poniższa tabela.

Tabela 41 Budżet gminy Śniadowo w latach 2012-2013 w złotych

Rok	2012	2013
Dochody ogółem	4188807,44	4736017,2
Wydatki ogółem	16896931,23	16742514,77
Dochody na 1 mieszkańca gminy	2846,21	3096,34
Wydatki na 1 mieszkańca gminy	3023,79	3009,62
w tym wydatki na oświatę na 1 mieszkańca	1227,26	1199,62

Źródło: WWW.stat.gov.pl

Jak wynika z powyższego zestawienia z roku na rok wzrastają dochody gminy na mieszkańca gminy. Wskaźnik dochodów na 1 mieszkańca jest wyższy niż dla powiatu, który wynosi w roku:

- 2012- 2850,52 złotych/ m-ca
- 2013- 3004 złote / m-ca

Jednocześnie wzrastają wydatki na 1 mieszkańca, które są wyższe niż wskaźnik dla powiatu łomżyńskiego (rok 2012 w złotych/ mieszkańca- 2734, rok 2013- 2892,95).

W roku 2012 dochody z tytułu finansowania projektów ze środków unijnych i Funduszy Strukturalnych wynosiły – 1320578,94 złote, natomiast w roku 2013- 1003008,94 złote

IX WYNIKI ANKIET

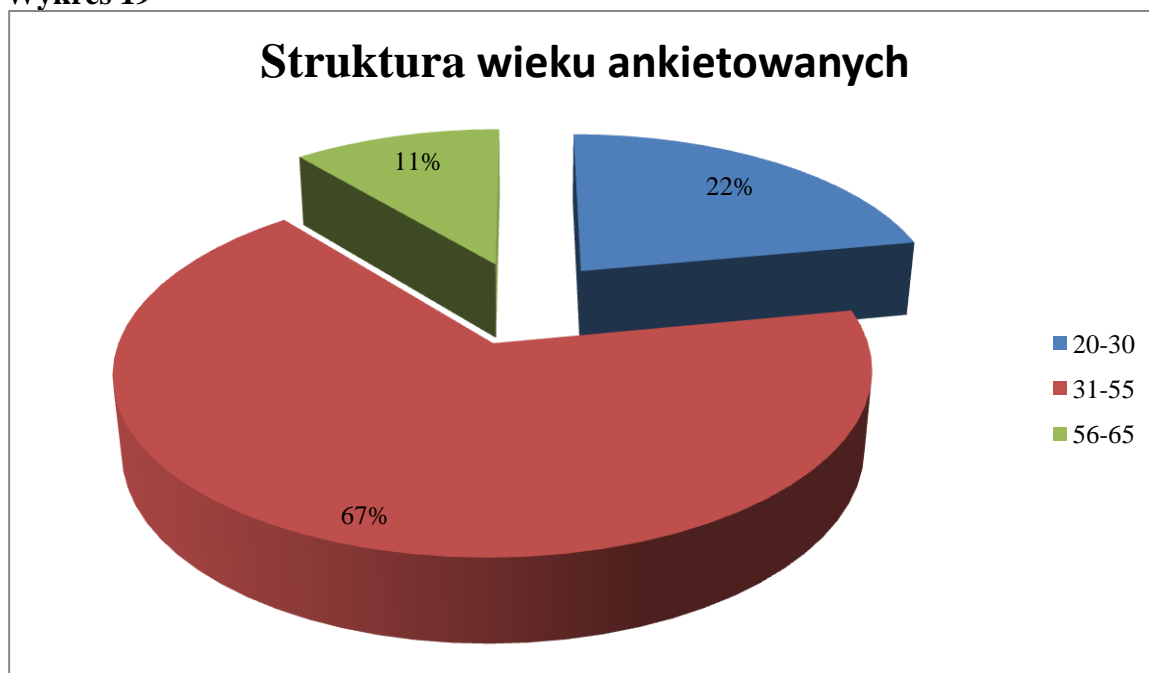
W badaniu ankietowym możliwość udziału mieli wszyscy mieszkańcy gminy Śniadowo

W ankietyzacji wzięło udział 49 osób w różnym wieku oraz z różnym wykształceniem.

W ankiecie wzięło udział 35 kobiet (71% ankietowanych) i 14 mężczyzn (29 % ankietowanych).

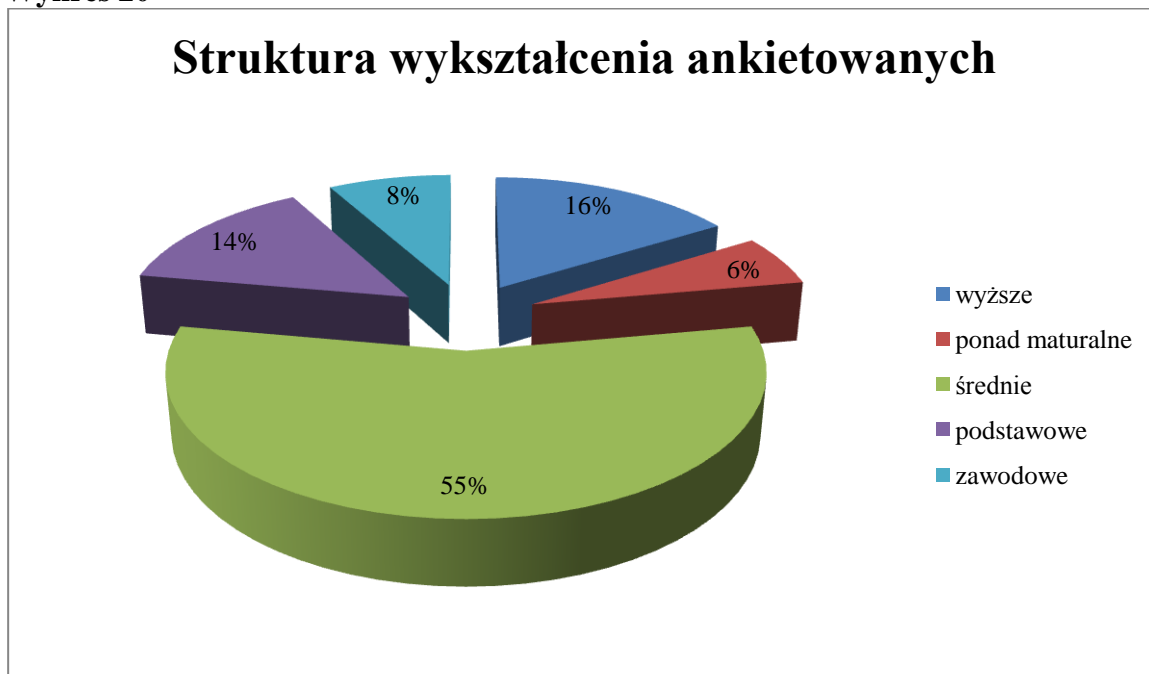
Najliczniejszą grupą wiekową wśród ankietowanych stanowiły osoby w wieku 31-55 lat- 33 respondentów- 67 % badanych, osoby w wieku 20-30 -11 respondentów (22% badanych) oraz osoby w wieku 56-65 lat – 5 - 11% respondentów.

Wykres 19

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, ankietowani najczęściej reprezentowali wykształcenie średnie - 27 respondentów - 55 %, 8 respondentów legitymowało się wykształceniem wyższym (16%), 3 respondentów wykształceniem ponad maturalnym (6%), 7 respondentów wykształceniem podstawowym (14%), 4 respondentów – zawodowym (8%)

Wykres 20

Status zawodowy- odpowiedzi:

- Uczeń/ student- 4 osoby – 9%,
- Osoba pracująca – 35 osób – 71 %,
- Osoba bezrobotna- 5 osób- 10%,
- Osoba na rencie/ emeryturze- 5 osób -10%

Wykres 21

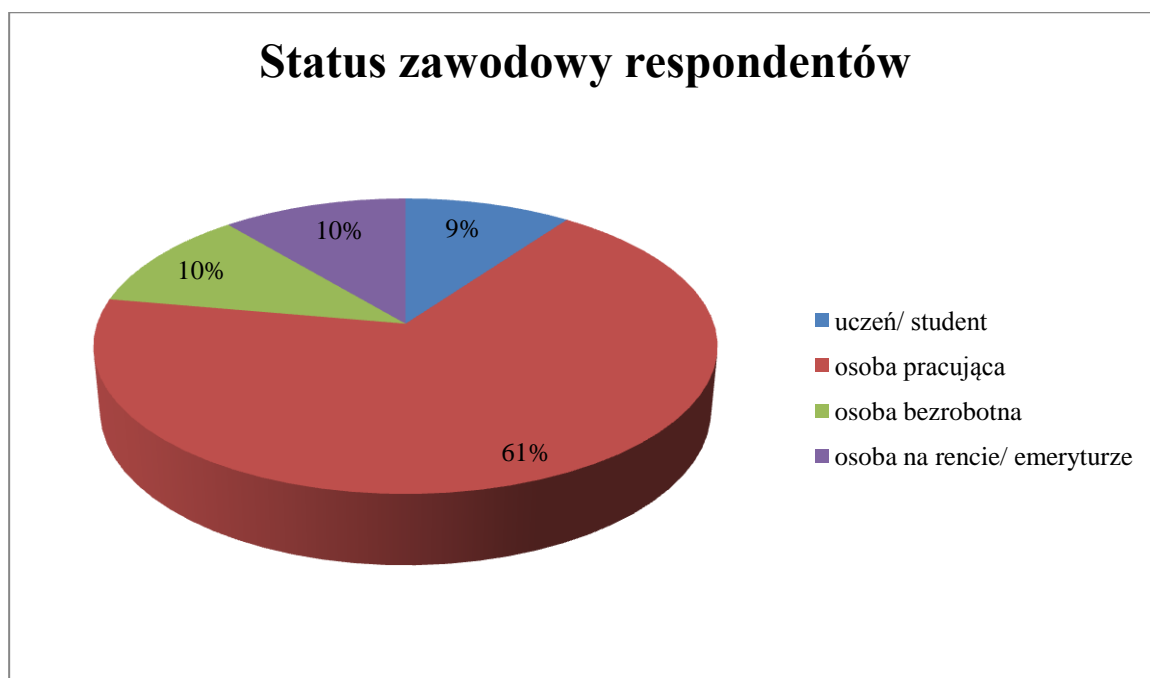

Tabela 42 Słabości gminy Śniadowo wg respondentów

Lp	Odpowiedź	Ilość uzyskanych odpowiedzi	udział odpowiedzi
1	Rozdrobnienie gospodarstw	14	0,06
2	Zła jakość gleb	8	0,04
3	Słaba jakość transportu	14	0,06
4	Brak kanalizacji	3	0,01
5	Część nieutwardzonych dróg lokalnych	27	0,12
6	Bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej	5	0,02
7	Niedostateczne oznakowanie dróg i ulic	3	0,01
8	Bezrobocie	30	0,14
9	Słaba przedsiębiorczość	19	0,09
10	Mała aktywność mieszkańców	19	0,09
11	Brak gruntów gminnych pod inwestycje i budownictwo mieszkaniowe	3	0,01
12	Słabo rozwinięta baza agroturystyczna	11	0,05

13	Brak oferty zagospodarowania wolnego czasu	8	0,04
14	Brak promocji gospodarczej	8	0,04
15	Brak bazy i punktów informacji turystycznej	8	0,04
16	Zbyt mała liczba funkcjonariuszy	3	0,01
17	Słaba jakość opieki zdrowotnej	35	0,16

Wykres 22

Jednocześnie aż 60% respondentów uważa, że na terenie gminy brak jest wystarczających połączeń komunikacyjnych z pobliską Łomżą, szczególnie w okresie letnim i dni wolnych od zajęć. Niewystarczające są również połączenia między miejscowościami.

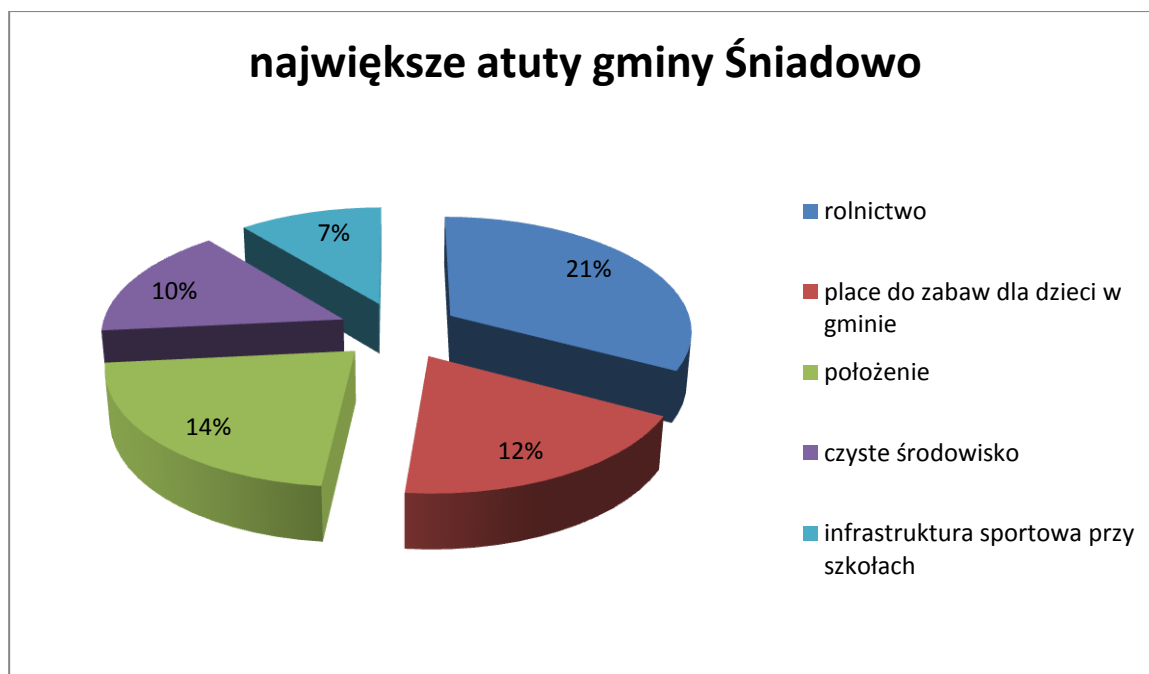
Tabela 43 Atuty gminy wg przeprowadzonego sondażu

Lp	Odpowiedź	Ilość uzyskanych odpowiedzi	udział odpowiedzi
1	Położenie	30	0,14
2	Czyste środowisko	22	0,10
3	Zwodociągowanie	11	0,05
4	Inwestycje w infrastrukturę oświatową	8	0,04

5	Infrastruktura sportowa przy szkołach, siłownie zewnętrzne	16	0,07
6	Place zabaw dla dzieci w gminie	27	0,12
7	Utwardzone drogi w gminie	8	0,04
8	Utwardzone drogi transportu rolniczego w sołectwach	0	0,00
9	Telefonizacja, dostęp do Internetu	11	0,05
10	Rolnictwo	46	0,21
11	Imprezy promujące gminę, kultywowanie tradycji ludowej	5	0,02
12	Zabytki	0	0,00
13	Bogate walory krajoznawcze	3	0,01
14	Ciągi pieszo - rowerowe , ścieżki przyrodnicze	3	0,01
15	Działalność stowarzyszeń społecznych i klubów sportowych	8	0,04

Źródło: Wyniki ankietyzacji

Wykres 23

Jako wizytówkę mieszkańcy gminy widzą głównie (62%) możliwości inwestycyjne gminy, w celu rozwoju gminy i powstawania nowych miejsc pracy, co jednocześnie złagodzi problem bezrobocia.

Za najważniejsze inwestycje do realizacji w najbliższych latach mieszkańcy gminy uznali:

Tabela 44 Atuty gminy Śniadowo

Lp	Odpowiedź	Ilość uzyskanych odpowiedzi	udział odpowiedzi
1	Budowa sieci kanalizacyjnej	3	0,01
2	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	3	0,01
3	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	8	0,04
4	Rozwój sieci internetowej	16	0,07
5	Modernizacja dróg gminnych	30	0,13
6	Współfinansowanie dróg powiatowych	16	0,07
7	Uporządkowanie przestrzeni	8	0,04
8	Remonty w szkołach	8	0,04
9	Przygotowanie terenów pod inwestycje gospodarcze – tworzenie gminnego zasobu pod inwestycje gospodarcze	14	0,06
10	Budowa infrastruktury przy drogach	19	0,08
11	Zwiększenie nakładów na inwestycje sprzyjające rozwojowi turystyki	11	0,05
12	Budowa i modernizacja budynków użyteczności publicznej	14	0,06
13	Promocja i wsparcie korzystania z odnawialnych źródeł energii	30	0,13
14	Rozbudowa systemu segregacji odpadów	0	0,00
15	Zwiększenie estetyki miejscowości	5	0,02
16	Budowa ciągów pieszo-rowerowych	33	0,14
17	Szersze wspieranie działań kulturalnych, artystycznych, promocja gminy	14	0,06

Źródło: Wyniki ankietyzacji

Jak wynika z powyższego zestawienia za najbardziej priorytetowe inwestycje mieszkańcy gminy uznali:

- Modernizacja dróg gminnych
- Promocja i wsparcie korzystania z odnawialnych źródeł energii
- Budowa ciągów pieszo-rowerowych
- Budowa infrastruktury przy drogach

Jednocześnie jednogłośnie 100% odpowiedzi wykazało, że dotychczasowe inwestycje były potrzebne, lecz były niewystarczające.

Ponadto mieszkańcy postulują powstawanie następujących inwestycji:

- Budowa chodników oraz oświetlenia ulicznego
- Dalsze inwestycje w rozwój przedszkoli i wychowanie najmłodszych,
- Zakup nowego sprzętu gminnego: autobusów, sprzętu do odśnieżania
- Budowa zaplecza w celu zagospodarowania wolnego czasu prze dzieci i młodzież
- Wspieranie organizacji pozarządowych,

Zdecydowana większość mieszkańców gminy chciałaby więcej imprez zorganizowanych, w tym festynów.

X. ANALIZA SWOT MOCNYCH I SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT jako element łączący część diagnostyczną z częścią programującą Strategii, pozwala na uporządkowanie przedstawionych w diagnozie strategicznej zagadnień i przedstawienie w sposób zwięzły

zapisów dotyczących najistotniejszych czynników, które mają wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy regionu.

Analiza SWOT składa się z czterech kategorii, które z jednej strony uwzględniają pozytywny (mocne strony i szanse) bądź negatywny (słabe strony i zagrożenia) charakter czynników, z drugiej strony określają miejsce występowania danego czynnika (czynnik wewnętrzny, który ma miejsce w obrębie danej jednostki i jest pod wpływem jej oddziaływania, oraz czynnik zewnętrzny, zachodzący w otoczeniu danej jednostki, na który nie ma ona bezpośredniego wpływu).

Analiza SWOT zawiera następujące cztery grupy czynników

Silne strony (Strengths)-czynnik wewnętrzny pozytywny,

mocne strony gminy, jej atuty, które należycie stanowią przewagę gminy a i ją wyróżniają w stosunku do pozostałych gmin, a dobrze wykorzystane będą sprzyjać jej rozwojowi,

•Słabe strony(Weaknesses)-czynnik wewnętrzny negatywny,

słabe strony gminy, których nie wyeliminowanie bądź nie zniwelowanie siły ich oddziaływania spowoduje hamowanie rozwoju

Szanse (Opportunities) – szanse–uwarunkowania zewnętrzne pozytywne, które w przyszłości mogą wpływać pozytywnie na rozwój regionu,

•Zagrożenia (Threats) – zagrożenia–czynniki zewnętrzne negatywne, mogące być przyszłym zagrożeniem rozwoju gminy.

Silne strony

- Znaczne zasoby wolnej siły roboczej mogą stanowić czynnik sprzyjający rozwojowi gminy, pod warunkiem podjęcia działań edukacyjnych, nastawionych na potrzeby rozwojowych branż gospodarczych,
- Niski stan zanieczyszczenia środowiska,
- Brak emitatorów zanieczyszczeń do środowiska,
- Sukcesywny rozwój infrastruktury gminnej,
- Poczucie bezpieczeństwa wewnętrznego mieszkańców gminy,
- Powstawanie nowych podmiotów gospodarczych,
- Rozwój infrastruktury edukacyjnej,
- Dobra dostępność komunikacyjna, łącząca dwa województwa,
- Budowa Via Baltica
- Sukcesywny rozwój rolnictwa
- Rozwój infrastruktury społecznej,
- Położenie koło węzła kolejowego

Słabe strony

- Bezrobocie strukturalne, aktualnie istniejące i potencjalnie wzrastające w może stwarzać problemy społeczno-ekonomiczne i stanowić ciężar dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego gminy,
- Spadkowa tendencja liczby mieszkańców
- Zdominowanie rynku pracy i gospodarki w gminie przez rolnictwo,
- Zdominowanie zabudowy mieszkalnej przez budownictwo rolnicze z niekompletnym wyposażeniem w zakresie infrastruktury technicznej,

- Rozproszenie zabudowy,
- Brak inwestorów i kapitału do inwestowania w przedsięwzięcia na terenie gminy,
- Ograniczone możliwości samorządów lokalnych w zakresie dofinansowania oświaty,
- Niewystarczająca infrastruktura turystyczna

Szanse

- Rozwój gospodarki, przetwórstwa i produkcji,
- Możliwość pozyskania dofinansowania na inwestycje gminne,
- Zahamowanie migracji mieszkańców,
- Prowadzenie intensywnej produkcji roślinnej i zwierzęcej,
- Prowadzenie produkcji żywności ekologicznej,
- Zmniejszenie bezrobocia w gminie,
- Rozwój obsługi ruchu drogowego,
- Rozwój agroturystyki,
- Prowadzenie produkcji zdrowej żywności,
- Budowa przydomowych i przyzagrodowych oczyszczalni ścieków,
- Budowa ekologicznych źródeł energii,

Zagrożenia

- Starzenie się społeczeństwa,
- Bezrobocie,
- Migracja ludności w wieku produkcyjnym,
- Intensyfikacja gospodarki rolnej,
- Wzrost zabudowy terenów rolniczych i presja na dalsze ich przeznaczenie na cele poza rolnicze,
- Nieuregulowana gospodarka ściekami,- przenikanie zanieczyszczeń do gruntów,
- Niski poziom dochodów ludności,
- Migracja wykształconej młodzieży do większych ośrodków miejskich,
- Ubożenie społeczności lokalnej,
- Wzrastająca bierność i niezaradność ludzi znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,

XI . MISJA GMINY ŚNIADOWO

Misja i strategiczne cele rozwoju społeczno – gospodarczego

Śniadowo gminą aktywnego i zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego

Celem *Programu* ... jest zrównoważony rozwój gminy Śniadowo z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego.

11.1. Cel główny, cele strategiczne

W *Programie*... sformułowano trzy cele strategiczne (priorytety) równe pod względem wagi i znaczenia.

Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka;

Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe;

Cel strategiczny 3. Jakość życia.

Cel strategiczny 1 Konkurencyjna gospodarka

W strukturze gospodarczej województwa podlaskiego dużą rolę odgrywa rolnictwo, w którym produktywność pracy jest niska. Diagnoza procesów rozwojowych wskazuje na niewystarczająco dynamiczny rozwój działów pozarolniczych.

Rolnictwo jest i powinno być niezmiernie ważną gałęzią gospodarki, przy czym konieczne jest dążenie do sprzedaży poza region jedynie wysoko przetworzonych produktów.

Produkcję rolną należy ukierunkować na żywność bezpieczną, wysokiej jakości i wytwarzaną w sposób zrównoważony. Obiektem szczególnej troski powinny być zatem z jednej strony innowacje w rolnictwie oraz sferze produkcji żywności, a z drugiej ochrona dziedzictwa i wsparcie produktów tradycyjnych. Należy dążyć do wzmocnienia pozycji rolników w łańcuchu dostaw żywności poprzez innowacyjne rozwiązania, które sprzyjają przejrzystości, przepływowi informacji i zdolnościom w zakresie zarządzania oraz służą wytwarzaniu nowych produktów wysokiej jakości.

Cel operacyjny 1 Rozwój przedsiębiorczości

Przedsiębiorczość to specyficzna zdolność społeczeństwa do wykorzystania swojego potencjału, oznacza zdolność do wcielania pomysłów w czyn. Obejmuje ona kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich dla osiągnięcia zamierzonych celów.

Rozwój przedsiębiorczości to także pobudzanie pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich oraz poszukiwanie alternatywnych źródeł dochodów dla ludności zamieszkującej na obszarach atrakcyjnych przyrodniczo i objętych ochroną.

Główne kierunki interwencji:

- Promowanie postaw przedsiębiorczych
- Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych

Cel operacyjny 2 Nowoczesna infrastruktura sieciowa

Powszechna dostępność do szerokopasmowego Internetu powinna stać się standardem cywilizacyjnym: warunkuje rozwój społeczeństwa informacyjnego, upowszechnienie korzystania z usług świadczonych drogą elektroniczną, ale także poprawę konkurencyjności podmiotów gospodarczych. Inwestycje w infrastrukturę telekomunikacyjną wpływają na podniesienie atrakcyjności regionu z punktu widzenia zarówno przedsiębiorców, jak i mieszkańców. Kluczową kwestią dla bezpieczeństwa energetycznego województwa podlaskiego jest stan techniczny obiektów wytwarzających energię oraz gęstość i stan techniczny sieci przesyłowych i dystrybucyjnych. W obecnie istniejącej sieci brak jest rezerwowego zasilania lokalnych sieci. Zły stan techniczny linii energetycznych wpływa negatywnie na bezpieczeństwo energetyczne województwa (zwłaszcza terenów wiejskich) oraz niekorzystnie oddziałuje na rozwój gospodarczy.

Mało wydolna infrastruktura zmniejsza także możliwość wykorzystania zasobów energii odnawialnej. Konieczna jest zatem rozbudowa i modernizacja infrastruktury energetycznej sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem energetyki opartej na energii odnawialnej (np. budowa sieci umożliwiającej dystrybucję energii ciepłej). Działania powinny dotyczyć także rozwoju inteligentnych systemów przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej.

Główne kierunki interwencji:

- Rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej
- Przebudowa systemu energetycznego
- Wspieranie rozwoju infrastruktury gazowej.

Cel strategiczny 2 Powiązania krajowe i międzynarodowe

Ograniczony potencjał gospodarczy i społeczny województwa podlaskiego sprawiają, iż ważne jest poszukiwanie dróg rozwoju w zacieśnianiu współpracy z innymi obszarami, tak w kraju, jak i za granicą. Z perspektywy gospodarki ograniczoność rynku zbytu, ale także potencjału inwestycyjnego rodzimych firm sprawiają, iż dostęp do zewnętrznych rynków produktów i kapitału będzie miał kluczowe znaczenie z punktu widzenia możliwości

przyspieszenia rozwoju regionalnego. Potencjał rozwoju współpracy wynika z położenia regionu wzdłuż wschodniej granicy Polski i Unii Europejskiej.

Rynki wschodnie, które w przeszłości stanowiły silny bodziec gospodarczego rozwoju, również w przyszłości powinny być rozpatrywane jako priorytetowe, także w kontekście stymulowania współpracy z partnerami z kraju i z UE. Należy docenić formę kontaktów, jaką jest współpraca transgraniczna, obejmująca wszystkie dziedziny życia. Współpraca transgraniczna może być postrzegana jako sposób na poszerzenie kontaktów społeczności lokalnych, promocji regionu, pozyskania inwestorów zagranicznych, a także wykorzystania doświadczeń międzynarodowych organizacji współpracy regionalnej dla przyspieszenia procesów rozwojowych na obszarze województwa.

Ważne jest z punktu widzenia rozwoju regionu rozwijanie wszelkich form współpracy i powiązań sieciowych w układach zewnętrznych, poprzez ciągłe komunikowanie się, wymianę informacji, wiedzy, dobrych praktyk oraz tworzenie mniej czy bardziej sformalizowanych powiązań.

Cel operacyjny 1 Atrakcyjność przedsiębiorstw na rynku ponadlokalnym

Wzrost aktywności przedsiębiorstw na rynkach zewnętrznych jest konieczny, by region mógł rozwijać się szybciej, pomimo występujących ograniczeń skali rynku wewnętrznego. Nakłady inwestycyjne w podlaskich firmach utrzymują się na bardzo niskim poziomie. Odbija się to w sposób zasadniczy na konkurencyjności podlaskiej

gospodarki i jej zdolności do wzrostu. Jednocześnie barierą rozwoju podlaskich firm jest wysoce ograniczony potencjał rynku lokalnego determinowany względnie niewielką liczbą mieszkańców i ich niskimi dochodami. Niska chłonność regionalnego rynku i ograniczony potencjał inwestycyjny rodzimych przedsiębiorstw sprawiają, że rozwój zewnętrznych powiązań społeczno-gospodarczych województwa jest szansą na wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. Do realizacji powyższego celu przyczyniać się powinny inicjatywy służące nawiązywaniu kontaktów gospodarczych, wspieraniu działań marketingowych i promocyjnych na rynkach zewnętrznych oraz promocji regionu uwzględniającej potencjał regionalnej gospodarki.

Główne kierunki interwencji:

- Promocja gospodarcza regionu
- Inicjatywy sprzyjające nawiązywaniu kontaktów gospodarczych oraz wspieranie obecności podlaskich przedsiębiorstw na rynkach zewnętrznych

Cel operacyjny 2 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy powinno przyczynić się do wzrostu poziomu nakładów inwestycyjnych ze strony firm regionalnych, jak i inwestorów zewnętrznych. Ta ostatnia kategoria inwestorów oprócz kapitału i wiedzy, zazwyczaj wnosi do regionu także swój udział w sprzedaży na rynkach zewnętrznych. Władze samorządowe powinny więc wyjątkowo aktywnie działać w celu pozyskania takich inwestorów, wykorzystując swoje przewagi oraz adresując ofertę do wyselekcjonowanych odbiorców, dla których słabości gminy mają mniejsze znaczenie.

Główne kierunki interwencji:

- Aktywność informacyjno-promocyjna ukierunkowana na inwestorów (aktywne pozyskiwanie inwestorów)
- Dostępność terenów inwestycyjnych

Cel operacyjny 3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej

Bardzo ważna jest poprawa transgranicznych zdolności do współpracy na poziomie regionalnym i lokalnym. Istotą współpracy powinna być wymiana informacji, doświadczeń, dobrych praktyk i kadr. Istotna jest również współpraca instytucji publicznych, przede wszystkim jednostek samorządu terytorialnego na obszarach przygranicznych, szczególnie w zakresie wspólnego planowania strategicznego i przestrzennego. Warto wykorzystywać możliwości współpracy gospodarczej bazującej na wspólnych projektach oraz wykorzystywaniu potencjałów przedsiębiorczości po obu stronach granic. Rozwój partnerskiej współpracy z sąsiadami ze Wschodu powinien opierać się także na potencjale oraz istniejących już doświadczeniach ośrodków naukowych regionu. Można mieć nadzieję, że partnerzy po wschodniej stronie granicy będą zainteresowani podejmowaniem równoległych działań w zakresie: ułatwień w przekraczaniu granicy, budowy infrastruktury technicznej zapewniającej spójność obszarów przygranicznych, budowy kluczowych szlaków komunikacyjnych zapewniających dostępność transportową regionów w ujęciu międzynarodowym, wspierania rozwoju transgranicznych kontaktów społeczno-gospodarczych.

Główne kierunki interwencji:

- Wykorzystanie potencjałów rozwojowych obszaru przygranicznego
- Tworzenie powiązań formalnych i nieformalnych oraz sieci współpracy
- Ochrona wspólnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza

Cel operacyjny 4 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu

Jedną z najważniejszych determinant rozwoju regionalnego jest dostępność transportowa

oparta o nowoczesny, sprawny i wydajny system transportowy, na który składa się system dróg różnych kategorii, linie kolejowe oraz transport lotniczy. Dostępność transportowa zaliczana jest do najważniejszych czynników decydujących o atrakcyjności inwestycyjnej regionu, w tym warunkuje możliwości rozwoju turystyki. Niezbędne jest połączenie gminy z lokalnymi, krajowymi ośrodkami wzrostu, w tym poprawa dostępności komunikacyjnej która warunkuje dodatkowo dostęp do usług publicznych.

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa zewnętrznej dostępności transportowej regionu
- Wzmocnienie spójności terytorialnej poprzez wspieranie wewnętrznej dostępności transportowej
- Efektywny system transportu publicznego

Cel strategiczny 3 Jakość życia

Wszystkie działania władzy publicznej powinny sprzyjać kształtowaniu się wysokiej jakości życia obywateli. Na jakość życia wpływa niewątpliwie wysokość dochodów i związany z tym wzrost gospodarczy, mierzony tradycyjnie wskaźnikiem PKB.

Istnieje jednak szereg innych czynników także silnie warunkujących jakość życia.

Docenienie szerszych determinant dobrostanu ludzi znajduje wyraz w poszukiwaniu nowych wskaźników, do których można zaliczyć indeks HDI. Ocenia on kraje na trzech płaszczyznach: „długie i zdrowe życie”, „wiedza” i „dostatni standard życia”. Podejmowanie działań w tych obszarach w województwie podlaskim może znacząco poprawiać jakość życia, a nawet zapewnić szczególnie uprzywilejowaną pozycję w tym zakresie na tle innych regionów nie tylko w Polsce, ale i w skali Unii Europejskiej. Należy podkreślić, że w województwie podlaskim występuje już obecnie szereg czynników sprzyjających wysokiej jakości życia. Należy do nich zaliczyć: zachowane środowisko naturalne, niskie zatłoczenie, wysoką jakość usług medycznych czy wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego.

Cel operacyjny 1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych

Problemy demograficzne, takie jak spadek liczby ludności, starzenie się społeczeństwa, presja migracyjna, dysproporcje w rozmieszczeniu siły roboczej, wskazywane są jako kluczowe wyzwania polityki społeczno-gospodarczej. W świetle ciągle zmniejszającej się liczby mieszkańców nieuniknione jest podjęcie działań mających na celu neutralizowanie efektów zmian demograficznych, w tym podtrzymanie aktywności zawodowej i społecznej, w szczególności osób starszych, rozwój usług opiekuńczych i opieki długookresowej nad osobami zależnymi, rozwój infrastruktury związanej z czasem wolnym z uwzględnieniem potrzeb osób starszych. Istotnym obszarem działania będzie tworzenie warunków

sprzyjających godzeniu ról rodzinnych i zawodowych, w tym poprzez rozwój systemu opieki nad dziećmi. Należy poprawić dostępność oraz jakość edukacji przedszkolnej. Przy stale zmniejszającej się liczbie osób w wieku edukacji szkolnej sektor edukacji formalnej będzie musiał się dostosować do zapewnienia usług i poprawy jakości kształcenia ustawicznego.

Metodą łagodzenia skutków niżu demograficznego jest także zwiększanie uczestnictwa w rynku pracy, tworzenie elastycznych warunków pracy, w tym zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin bądź telepracy oraz pomoc pracownikom, zwłaszcza starszym, w nabyciu i podtrzymaniu umiejętności i kwalifikacji niezbędnych do pracy.

Główne kierunki interwencji:

- Wspieranie rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi
- Rozwój nowoczesnych, dobrze adresowanych usług społecznych
- Wsparcie aktywności zawodowej i społecznej osób starszych, umożliwiające lepsze wykorzystanie ich potencjału

Cel operacyjny 2 Poprawa spójności społecznej

Jednym z zasadniczych celów Strategii Europa 2020 jest eliminacja ryzyka ubóstwa i wykluczenia.

Poprawa spójności społecznej jest możliwa poprzez wsparcie grup najbiedniejszych, odniesienie do solidarności pokoleń – niwelowanie ubóstwa, wspieranie młodzieży, osób niepełnosprawnych i imigrantów. Istotnym elementem będzie zwiększenie dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, co sprzyjać będzie ograniczaniu pogłębiania się sfery ubóstwa.

Kluczowe będzie wzmocnienie roli ekonomii społecznej poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz rozwój współpracy instytucjonalnej na rzecz ekonomii społecznej. Priorytetowo traktowane będą działania z zakresu aktywnej integracji.

Kierunki interwencji:

- Współpraca i rozwój potencjału instytucjonalnego w obszarze pomocy i integracji społecznej
- Wspieranie osób wykluczonych społecznie, zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją lub przeżywających trudności

Cel operacyjny 3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego

Uznając wiodącą rolę administracji rządowej w realizacji działań dotyczących sfery bezpieczeństwa publicznego, jako jednego z zadań państwa, kluczowe będzie wspomaganie

działań prowadzonych w tym zakresie przez administrację rządową oraz podejmowanie inicjatyw służących wdrożeniu mechanizmów i instrumentów zapewniających większą integrację i lepszą koordynację działań w tej sferze. Obszarem szczególnej uwagi będzie poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie
- Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia
- Wzrost efektywności działania podmiotów i służb bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa

Cel operacyjny 4 Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami

Rozwój gospodarki jest zawsze związany z korzystaniem z zasobów naturalnych.

Większość zasobów jest jednak ograniczona ilościowo bądź odnawia się w długim czasie. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów, w tym przestrzeni, jest więc priorytetem w kontekście zapewnienia ich dostępności dla przyszłych pokoleń.

Dobry stan środowiska gminy nie zwalnia z troski o środowisko i z obowiązku stałego przeciwdziałania czynnikom oraz zjawiskom negatywnie oddziałującym na różnorodność biologiczną. Także ochrona krajobrazu należy do najważniejszych działań podejmowanych w ramach planowania zagospodarowania przestrzennego.

W trosce o zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wód dobrej jakości na potrzeby gospodarki i społeczeństwa, należy dążyć do jak najlepszego oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych, a także do propagowania zmian sposobu gospodarowania w zlewni, tak aby doprowadzić do zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia wód ze źródeł rozproszonych (rolniczych). Szczególnie intensywne działania powinny być skierowane na jak najskuteczniejszą ochronę głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych i powierzchniowych. Efektywna gospodarka wodna powinna prowadzić także do utrzymania niezbędnej ilości zasobów wody oraz usuwania bądź zmniejszania wszelkich zagrożeń związanych z jej deficytem i nadmiarem. Wsparcie w tym zakresie ukierunkowane zostanie w szczególności na wykorzystanie inżynierii ekologicznej. Wspierane będą inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową, w tym systemy odbioru ścieków komunalnych, budowa oczyszczalni ścieków, poprawa parametrów istniejących oczyszczalni, jak również wspieranie gospodarki osadami ściekowymi. Na terenach o zabudowie rozproszonej, w tym w szczególności na obszarach wiejskich, promowany będzie rozwój indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. Na terenie gminy głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza są: rozproszone źródła emisji z sektora komunalno

bytowego, a także zanieczyszczenia komunikacyjne. Działania prorozwojowe koncentrować się będą wokół ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z energetyki i transportu drogowego, w tym gazów cieplarnianych i pyłów oraz rozpowszechnienia technologii zwiększających efektywność produkcji i wykorzystania energii.

Celem zrównoważonej gospodarki odpadami jest ochrona środowiska i zdrowia ludzkiego poprzez zapobieganie powstawaniu i zmniejszanie niekorzystnego oddziaływania związanego z wytwarzaniem i gospodarowaniem odpadami oraz, pośrednio, poprawa efektywności użytkowania zasobów nieodnawialnych środowiska.

Priorytetowym kierunkiem interwencji jest wdrożenie selektywnego zbierania/odbierania odpadów komunalnych i objęcie nim wszystkich mieszkańców i organizacji gminy.

Wszystkie organiczne odpady komunalne i odpady z przemysłu spożywczego powinny być zagospodarowane energetycznie.

Istotnym kierunkiem działań będzie wspieranie efektywności energetycznej, m.in. poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym oraz zwiększanie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, takiej jak np. oświetlenie.

Główne kierunki interwencji:

- Edukacja ekologiczna i zwiększenie aktywności pro środowiskowej społeczeństwa
- Ochrona powietrza, gleb, wody i innych zasobów
- Efektywny system gospodarowania odpadami
- Gospodarka niskoemisyjna (w tym efektywność energetyczna)
- Ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych oraz odtwarzanie i renaturalizacja ekosystemów zdegradowanych.

XII. Obszary Strategicznej Interwencji

Obszary te nie są utożsamiane, jak niegdyś, wyłącznie z problemami i obszarami problemowymi. OSI są obszarami województwa podlaskiego, gdzie dostrzegana jest potrzeba realizacji celów strategicznych, by wzmocnić potencjały regionu lub zlikwidować jego słabości. Obszary Strategicznej Interwencji są również wyznaczane na poziomie krajowym (np. Polska Wschodnia). Dodatkowo podejście terytorialne zakłada odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz ich indywidualnych potencjałów,

barier i wzajemnych zależności. Efektywność polityki rozwoju jest uwarunkowana analizą barier i potencjałów oraz właściwego dostosowania interwencji do specyfiki poszczególnych obszarów.

Zgodnie ze znowelizowaną Strategią rozwoju województwa podlaskiego do roku 2020 obszar województwa podzielony został na 6 strategicznych obszarów interwencji.

Są to :

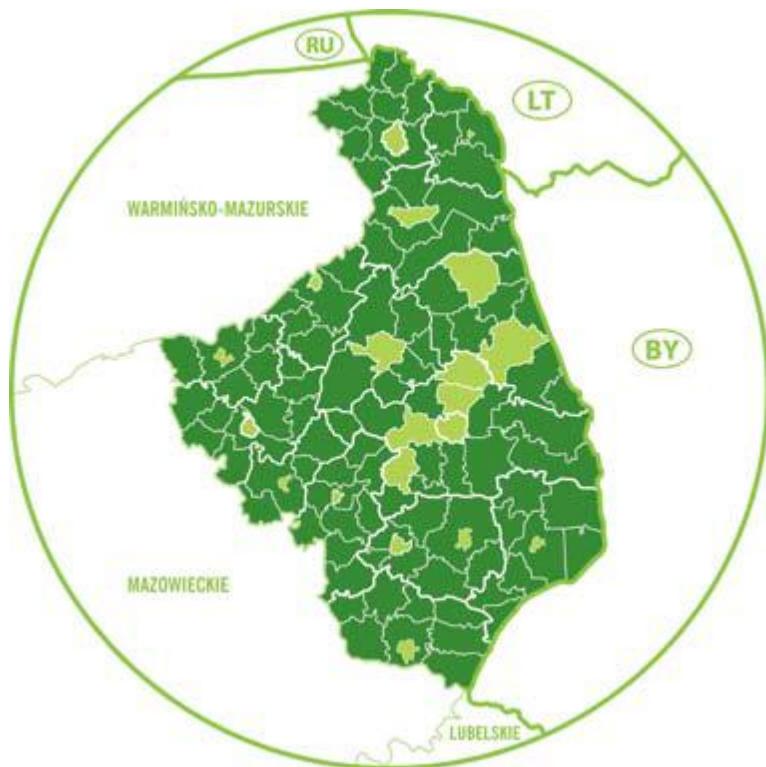
- Białystok i jego obszar funkcjonalny
- Subregionalne ośrodki wzrostu do których należy zaliczyć były miasta wojewódzkie Łomża i Suwałki
- Miasta powiatowe
- Obszary wiejskie
- Obszar przygraniczny
- Gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią NATURA 2000

Według powyższego podziału gmina Śniadowo zaliczona jest do 4 SOI Obszary wiejskie

Obszary wiejskie – określane są w polityce rolnej i rozwoju wsi jako gminy wiejskie oraz gminy miejsko-wiejskie, w których główne miasto liczy poniżej 5000 mieszkańców. Obszary te zajmują zdecydowaną większość województwa podlaskiego, są jednocześnie bardzo zróżnicowane i dlatego pełnią różne funkcje, od typowo rolniczych, przez turystyczne, do funkcji podmiejskich mieszkaniowych. Oznacza to, że na obszarach wiejskich będą realizowane bardzo różnorodne instrumenty rozwoju powiązane z paletą celów strategicznych i operacyjnych. Przede wszystkim gminy wiejskie i wskazane miejsko-wiejskie muszą zostać wsparte instrumentami podnoszącymi jakość kapitału ludzkiego, od początkowego okresu przedszkolnego, po działania z zakresu kształcenia ustawicznego. Interwencja w tym zakresie powinna przyczynić się również do wzrostu przedsiębiorczości i umiejętności konkurencyjności na rynkach pracy. Z uwagi na przyjęty w regionie model energetyki rozproszonej, obszary wiejskie to główne miejsce lokalizacji inwestycji dotyczących produkcji energii opartej na odnawialnych źródłach energii.

Szczególnym obszarem zainteresowania polityki regionalnej w tej grupie gmin powinny stać się inicjatywy lokalne, których celem będzie rozwój kapitału społecznego oraz kształtowanie więzi lokalnych. Gminy wiejskie wymagają również poprawy dostępności komunikacyjnej do ośrodków powiatowych, a także działań w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym teleinformatycznej. Dostęp do nowoczesnej infrastruktury będzie wpływał pozytywnie na gminy typowo rolnicze, jak i turystyczne, przy jednoczesnym otwarciu na lokalną przedsiębiorczość. Z uwagi na potrzebę zróżnicowania wsparcia, zwłaszcza w przypadku

wykorzystania instrumentarium zintegrowanego terytorialnego podejścia, konieczne będzie wyłączenie z obszarów wiejskich gmin stanowiących obszary funkcjonalne ośrodka wojewódzkiego oraz pozostałych ośrodków subregionalnych. Ich funkcje i problemy społeczno-gospodarcze są odmienne od pozostałych obszarów wiejskich.

XIII ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI

W ramach założonych celów realizowane zostaną zadania mające na celu rozwój gminy, poprawę życia mieszkańców przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiska naturalnego.

Planowane zadania polegać będą na:

- Budowa Stacji Uzdatniania Wody w Wierzbowie,
- Budowa sieci tranzytowej z m. Wierzbowo – Uśnik, Wierzbowo – Chomentowo, Wierzbowo – Żebry, Chomentowo – Zalesie Poczynki
- Przebudowa sieci wodociągowej w m. Śniadowo i Stare Ratowo
- Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Starym Ratowie
- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Śniadowie
- Budowa kanalizacji sanitarnej w Śniadowie, etap III
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Śniadowo
- Przebudowa drogi gminnej Ratowo Piotrowo – Żebry

- Remont drogi gminnej Brulin – Jastrząbka Młoda w km 0+850÷1+886
- Remont drogi gminnej w miejscowości Młynik
- Modernizacja drogi gminnej Grabowo – Duchny Młode
- Przebudowa drogi gminnej w m. Kołaczki
- Przebudowa drogi gminnej w m. Koziki
- Przebudowa drogi gminnej Dębowo – Uśnik Kolonia
- Rozbudowa Urzędu Gminy Śniadowo
- Termomodernizacja budynku GOK i OSP w Śniadowie
- Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego i Gimnazjum w Śniadowie
- Termomodernizacja Bloku Komunalnego w Śniadowie
- Montaż kolektorów słonecznych w budownictwie mieszkaniowym i użyteczności publicznej
- Montaż instalacji fotowoltaicznej na obiektach użyteczności publicznej
- Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego gminy Śniadowo
- Zagospodarowanie terenu gminnego w m. Stare Konopki
- Zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjno-sportowej w Śniadowie
- Pozyskanie terenów pod budownictwo jednorodzinne, wyposażenie w infrastrukturę techniczną
- Pozyskanie terenów pod budownictwo przemysłowe, wyposażenie w infrastrukturę techniczną

Tabela 45 Plan na programy inwestycyjne na lata 2015-2020

Lp.	Program inwestycyjny. Zadania inwestycyjne	Jednostka organizacyjna realizująca program zadanie	Okres realizacji	Łączne nakłady finansowe w ty. złotych	Źródła finansowania
I	II	III	IV	V	VI
1	Budowa Stacji Uzdatniania Wody w Wierzbowie	Urząd Gminy Śniadowo	2016 - 2020	2000	Budżet gminy/ środki UE
2	Budowa sieci tranzytowej z m. Wierzbowo – Uśnik, Wierzbowo – Chomentowo, Wierzbowo – Żebry,	Urząd Gminy Śniadowo	2017 - 2020	800	Budżet gminy/ środki UE

	Chomentowo – Zalesie Poczynki, Żebry – Stare Konopki, Sierzputy Marki – Sierzputy Zagajne, Żebry – Stare Konopki, Stare Szabły – Szabły Młode, Stara Jastrząbka – Jastrząbka Młoda				
3	Przebudowa sieci wodociągowej w m. Śniadowo i Stare Ratowo	Urząd Gminy Śniadowo	2016 - 2018	2000	Budżet gminy/ środki UE
4	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Starym Ratowie	Urząd Gminy Śniadowo	2018-2020	1000	Budżet gminy/ środki UE
5	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Śniadowie	Urząd Gminy Śniadowo	2017 - 2019	500	Budżet gminy/ środki U
6	Budowa kanalizacji sanitarnej w Śniadowie, etap III	Urząd Gminy Śniadowo	2019 - 2020	1500	Budżet gminy/ środki UE
7	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2018 - 2020	2250	Budżet gminy/ środki UE
8	Przebudowa drogi gminnej Ratowo Piotrowo - Żebry	Urząd Gminy Śniadowo	2015 - 2017	1500	Budżet gminy/ środki UE
9	Remont drogi gminnej Brulin – Jastrząbka Młoda w km 0+850÷1+886	Urząd Gminy Śniadowo	2015 - 2016	180	Budżet gminy/ środki UE
10	Remont drogi gminnej w miejscowości Młynik	Urząd Gminy Śniadowo	2015 - 2020	1200	Budżet gminy/ środki UE
11	Modernizacja drogi gminnej Grabowo – Duchny Młode	Urząd Gminy Śniadowo	2015	137	Budżet gminy/ środki UE
12	Przebudowa drogi gminnej w m. Kołaczki	Urząd Gminy Śniadowo	2018	240	Budżet gminy/ środki UE
13	Przebudowa drogi gminnej w m. Koziki	Urząd Gminy Śniadowo	2017-2020	500	Budżet gminy/ środki UE

14	Przebudowa drogi gminnej Dębowo – Uśnik Kolonia	Urząd Gminy Śniadowo	2016-2020	1000	Budżet gminy/ środki UE
15	Rozbudowa Urzędu Gminy Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2016 - 2020	2000	Budżet gminy/ środki UE
16	Termomodernizacja budynku GOK i OSP w Śniadowie	Urząd Gminy Śniadowo	2017-2020	300	Budżet gminy/ środki UE
17	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego i Gimnazjum w Śniadowie	Urząd Gminy Śniadowo	2017-2020	1000	Budżet gminy/ środki U
18	Termomodernizacja Bloku Komunalnego w Śniadowie	Urząd Gminy Śniadowo	2019-2020	150	Budżet gminy/ środki UE
19	Montaż kolektorów słonecznych w budownictwie mieszkaniowym i użyteczności publicznej	Urząd Gminy Śniadowo	2016-2020	4000	Budżet gminy/ środki UE
20	Montaż instalacji fotowoltaicznej na obiektach użyteczności publicznej	Urząd Gminy Śniadowo	2017-2020	500	Budżet gminy/ środki UE
21	Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego gminy Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2016-2019	300	Budżet gminy/ środki UE
22	Zagospodarowanie terenu gminnego w m. Stare Konopki	Urząd Gminy Śniadowo	2016 - 2020	500	Budżet gminy/ środki UE
23	Zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjno-sportowej w Śniadowie	Urząd Gminy Śniadowo	2016 - 2018	250	Budżet gminy/ środki UE
24	Pozyskanie terenów pod budownictwo jednorodzinne, wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Urząd Gminy Śniadowo	2017 - 2020	300	Budżet gminy/ środki U
25	Pozyskanie terenów pod budownictwo przemysłowe, wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Urząd Gminy Śniadowo	2017 - 2020	600	Budżet gminy/ środki UE
26	Przebudowa dróg gminnych i powiatowych w m. Śniadowo	Urząd Gminy Śniadowo	2016 - 2020	2200	Budżet gminy/ środki UE

XIV ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PLANOWANYCH INWESTYCJI

Podstawowym źródłem finansowania części działań zaplanowanych w *Programie...* są środki pochodzące z budżetu gminy Śniadowo. Jednakże z uwagi na wytyczone cele oraz możliwość pozyskania środków z innych źródeł gmina Śniadowo będzie ubiegać się o dofinansowanie realizowanych przedsięwzięć z zewnętrznych środków finansowych.

Władze Gminy przewidują pozyskanie środków finansowych z następujących źródeł:

- z budżetu państwa
- z programów pomocowych Unii Europejskiej
- z programów Rządu RP
- z instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych
- z polskich fundacji i organizacji
- z rządowych programów wspierających integrację europejską
- od inwestorów lokalnych, krajowych i zagranicznych
- z wkładu prywatnego
- z innych źródeł.

Programy pomocowe

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2014-2020

Zgodnie z uzgodnionym z Komisją Europejską projektem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 program składał się będzie z 9 osi.

- **Oś I** to działania na rzecz konkurencyjności gospodarki regionu (247,37 mln euro). Będzie m.in. wspierana działalność badawczo-rozwojowa, inwestycyjna i innowacyjna w przedsiębiorstwach. Wyszczególniono tu również oddzielną pomoc na rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych w firmach. Zarezerwowano też pieniądze na utworzenie terenów inwestycyjnych. Specjalne działanie dedykowane jest rozwojowi przedsiębiorczości w gminach, położonych na obszarach Natura 2000 (bo tam trudniej prowadzić działalność gospodarczą).
- **Oś II** stawia na rozwój przedsiębiorczości i aktywności zawodowej (126,52 mln euro). W projekcie przewidziano m.in. wsparcie na aktywizację osób bezrobotnych,

samozatrudnienie, pomoc w powrocie do pracy po urloпах macierzyńskich czy wychowawczych. Zaplanowano również działania na rzecz podniesienia kwalifikacji pracowników w przedsiębiorstwach - ale przy tzw. podejściu popytowym, czyli to przedsiębiorca musi dostrzec potrzebę szkolenia swoich pracowników i dopiero wtedy zlecić wybranej przez siebie firmie szkolenie (a nie na odwrót, jak jest teraz).

- **Oś III** koncentruje się na podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji (84,15 mln euro). Celem jej jest zapewnienie wysokiej jakości edukacji w przedszkolach, szkołach podstawowych, ponadpodstawowych, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia zawodowego i dostosowania go do rzeczywistych potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy.
- **Oś IV** dotyczy poprawy dostępności transportowej (200 mln euro). Z tych pieniędzy będą mogły być realizowane przebudowy dróg wojewódzkich i budowa lotniska. Natomiast remonty dróg lokalnych (powiatowych i gminnych) mają być możliwe tylko w trzech przypadkach: jeśli prowadzą do tzw. sieci TEN-T (czyli Transeuropejskiej Sieci Transportowej, w naszym województwie zaliczają się do niej tylko dwie drogi krajowe: S8 i S61), do przejścia granicznego lub obszaru przemysłowego. Skąd te ograniczenia? Z uwagi na konieczność koncentracji ograniczonych środków na najpilniejszych inwestycjach, które mają przyczynić się do rozwoju gospodarczego województwa, a co za tym idzie do wyższych dochodów jego mieszkańców.
- **Oś V** to akcent na gospodarkę niskoemisyjną (180,53 mln euro). Promowana będzie energetyka oparta na źródłach odnawialnych. Cel to nie tylko zwiększenie udziału oze, chodzi również o to, by właścicielami tych źródeł stali się mieszkańcy województwa, podlascy przedsiębiorcy (i czerpali z nich zyski). W ramach tej osi przewidziane jest również wsparcie na zwiększanie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych (adresowane do spółdzielni, wspólnot).
- **Oś VI** stawia na ochronę środowiska (95 mln euro). Zakłada ona m.in. inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych), gospodarki odpadami czy np. opracowywanie planów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo.
- **Oś VII** zakłada poprawę spójności społecznej, w tym walkę z ubóstwem (59 mln euro). Jej celem będzie aktywna integracja osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem - poprzez podjęcie pracy, kształcenia. Rewitalizacja społeczna oraz rozwój szeroko rozumianego kapitału społecznego, czyli rozwój aktywności

społecznej, będzie się odbywać przy zaangażowaniu społeczności lokalnych (RKLS - Rozwój kierowany przez lokalną społeczność).

- **Oś VIII** zakłada inwestycje w infrastrukturę na potrzeby rozwijania usług użyteczności publicznej (151,40 mln euro), m.in. w szkołach, placówkach ochrony zdrowia (ale inwestycje te muszą być powiązane z wprowadzeniem wyższej jakości kształcenia czy usług medycznych).
- **Oś IX** (28,96 mln euro) koncentruje się na rozwoju lokalnym, a w jej ramach tworzone będą strategie lokalne.
- **Dodatkowo oś X – Pomoc Techniczna**

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Główny cel Programu

Głównym celem POIiŚ 2014-2020 będzie wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Zaproponowany cel główny wynika z jednego z priorytetów **strategii Europa 2020**. Dlatego w porównaniu do obecnie realizowanego POIiŚ 2007-2013, w nowym programie zostanie położony większy nacisk na wsparcie gospodarki skutecznie korzystającej z dostępnych zasobów, przez co sprzyjającej środowisku i jednocześnie bardziej konkurencyjnej ekonomicznie.

Priorytety

PRIORYTET I (Fundusz Spójności)

Promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej:

- produkcja, dystrybucja oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE), np. budowa, rozbudowa farm wiatrowych, instalacji na biomasę bądź biogaz;
- poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym;

Instytucja Pośrednicząca – Ministerstwo Gospodarki

PRIORYTET II (FS)

Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu:

- rozwój infrastruktury środowiskowej (np. oczyszczalnie ścieków, sieć kanalizacyjna oraz wodociągowa, instalacje do zagospodarowania odpadów komunalnych, w tym do ich termicznego przetwarzania);
- ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, poprawa jakości środowiska miejskiego (np. redukcja zanieczyszczenia powietrza i rekultywacja terenów zdegradowanych);
- dostosowanie do zmian klimatu, np. zabezpieczenie obszarów miejskich przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi, zarządzanie wodami opadowymi, projekty z zakresu małej retencji oraz systemy zarządzania klęskami żywiołowymi.

Institucja Pośrednicząca – Ministerstwo Środowiska

PRIORYTET III (FS)

Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej:

- rozwój drogowej i kolejowej infrastruktury w sieci TEN -T, połączeń kolejowych poza tą siecią oraz w aglomeracjach;
- niskoemisyjny transport miejski, transport śródlądowy, morski i intermodalny;
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu lotniczym.

Institucja Pośrednicząca – Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej

PRIORYTET IV (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego)

Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej:

- poprawa przepustowości infrastruktury drogowej (w tym obwodnice, trasy wylotowe)

Institucja Pośrednicząca – Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej

PRIORYTET V (EFRR)

Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego:

- rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu gazu ziemnego i energii elektrycznej, np. budowa sieci przesyłowych i dystrybucyjnych gazu ziemnego lub energii elektrycznej.

Institucja Pośrednicząca – Ministerstwo Gospodarki

PRIORYTET VI (EFRR)

Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego:

- inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, czy też szkół artystycznych.

Instytucja Pośrednicząca – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PRIORYTET VII (EFRR)

Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia:

- wsparcie infrastruktury szpitali ponadregionalnych i współpracujących z nimi jednostek diagnostycznych w zakresie chorób „aktywności zawodowej” i opieki nad matką i dzieckiem;
- wsparcie infrastruktury systemu państwowego ratownictwa medycznego, np. wsparcie szpitalnych oddziałów ratunkowych, lotnisk, lądowisk i baz lotniczego pogotowia ratunkowego.

Instytucja Pośrednicząca – Ministerstwo Zdrowia

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

W Strategii rozwoju gospodarczego gminy Śniadowo przedstawiono jedynie działanie w ramach którego mogą korzystać jst oraz jest przydatne z punktu widzenia gminy Śniadowo

Działanie Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

Ogólny opis działania

Realizacja działania wpłynie na poprawę warunków życia na obszarach wiejskich poprzez zapewnienie dostępu do podstawowych usług, w tym infrastruktury technicznej i kulturalnej, dla ludności zamieszkującej obszary wiejskie.

Możliwość realizacji operacji z zakresu gospodarki wodno – ściekowej oraz budowy lub modernizacji dróg lokalnych przyczyni się do likwidacji bariery rozwoju obszarów wiejskich jaką jest słabo rozwinięta infrastruktura techniczna.

Wprowadzenie możliwości dofinansowania inwestycji dotyczących odnawiania obiektów zabytkowych, lub charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie oraz związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, pozwoli zachować dziedzictwo kulturowe i specyfikę obszarów wiejskich.

Ponadto, działanie przyczyni się do skrócenia łańcucha pośredników i przybliżenia konsumentom specyfiki produktów lokalnych poprzez wsparcie infrastruktury handlowej.

Operacje realizowane w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich” objętego PROW 2014- 2020 respektują zasady polityki przestrzennej kraju, ponieważ są spójne w planem zagospodarowania przestrzennego gminy lub jej strategii rozwoju, tym samym przeciwstawiają się chaosowi przestrzennemu.

Cele szczegółowe i cele przekrojowe

Priorytet 6. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, ze szczególnym naciskiem na następujący obszar:

- wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich

Priorytet 3. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie, ze szczególnym naciskiem na następujący cel:

- lepsze zintegrowanie głównych producentów z łańcuchem żywnościowym poprzez systemy jakości, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów i organizacje międzybranżowe

Poddziałanie: Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii;

Zadania Operacje dotyczące zaopatrzenia w wodę lub odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty budowy, przebudowy, modernizacji lub wyposażenia obiektów budowlanych;
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji;
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Zadanie Budowa lub modernizacja dróg lokalnych

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty budowy, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych;
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji;
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Poddziałanie: Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o

wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej

Zadanie Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego

Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:

- Odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego,
- Zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

Poddziałanie: Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury

Zadanie Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz kształtowanie przestrzeni publicznej.

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty budowy przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych;
- koszty związane z kształtowaniem przestrzeni;
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji;
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Zadanie Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów i usług.

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty budowy przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych;
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji;
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

XV SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ PROGRAMU

Monitoring *Programu...* jest to proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych zadań i projektów oraz całego *Programu...* w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem monitoringu jest zapewnienie zgodności realizacji projektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

System monitorowania Programu Rozwoju Lokalnego gminy Śniadowo na lata 2015-2020 został stworzony w celu zapewnienia efektywnego i oszczędnego wydatkowania publicznych środków finansowych. Zapewni skuteczne i sprawne wdrażanie *Programu* .... Program będzie podlegała stałemu monitoringowi - zarówno efekty, jakie przyniosą przedsięwzięcia uwzględnione w *Programie*... jak i ponoszone na ich realizację nakłady finansowe. Proces monitoringu umożliwi określenie tempa oraz jakości wdrażanych projektów. Monitorowane będą również możliwości finansowe gminy, w tym jej zdolność kredytowa, możliwości pozyskania środków zewnętrznych oraz zdolność do zapewnienia tzw. wkładu własnego w odniesieniu do Wieloletniego Programu Inwestycyjnego stanowiącego prognozę finansową gminy.

Za monitorowanie *Programu* ... odpowiedzialność będą ponosić:

- Wójt Gminy Śniadowo,
- Sekretarz Gminy,
- Skarbnik Gminy,
- Pracownicy poszczególnych komórek merytorycznych Urzędu Gminy.

Monitorowanie *Programu*... rozwoju społeczno - gospodarczego gminy Śniadowo na lata 2015 – 2020 będzie polegać na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji finansowych i statystycznych dotyczących wdrażania *Programu* ...w kontekście zgodności z wcześniej zatwierdzonymi założeniami. Monitoring będzie informował o postępie realizacji i efektywności wdrażanych projektów. Proces monitorowania będzie przebiegać w oparciu o trzy kryteria:

- 1) skuteczności – informującym, czy cele określone w *Programie*... zostały osiągnięte;
- 2) efektywności – porównującym wielkość zasobów finansowych zaangażowanych w realizację *Programu*... z przyjętymi założeniami oraz efektami wdrożenia poszczególnych projektów;
- 3) użyteczności – oceniającym efekty realizacji *Programu* ...na poziomie zaplanowanych wskaźników produktu i rezultatu.

Komisje Rady Gminy, jako zaangażowane w proces oceny, będą opiniować merytorycznie poszczególne zadania inwestycyjne realizowane w ramach *Programu*... Co dwa lata przewodniczącemu Rady Gminy będzie przedkładany raport z przebiegu realizacji i wykonania zadań umieszczonych w *Programie*...

Program Rozwoju Lokalnego gminy Śniadowo na lata 2015 – 2020 zostanie umieszczony na stronie internetowej Urzędu Gminy Śniadowo i będzie dostępny dla wszystkich zainteresowanych.

13.1 Wskaźniki monitorowania

Tabela 46 Wskaźniki produktu.

wskaźnik	jednostka miary	źródło weryfikacji
Długość wybudowanej sieci wodociągowej	km	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy
Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej	km	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy
Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	km	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy
Liczba wybudowanych/zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	szt.	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy
Liczba wybudowanych/przebudowanych/zmodernizowanych przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	dane Urzędu Gminy
Długość wybudowanych dróg gminnych	km	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy
Długość przebudowanych dróg gminnych, w tym: dróg rolniczych dojazdowych do gruntów rolnych	km	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy
Długość wytyczonych pasów drogowych	km	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy
Liczba zakupionych pieców centralnego ogrzewania	szt.	dane Urzędu Gminy:
Liczba obiektów objętych termomodernizacją	szt.	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy
Liczba wybudowanych boisk sportowych	szt.	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy

Liczba zakupionych samochodów ratowniczo-gaśniczych	szt.	dane Urzędu Gminy
Liczba wyremontowanych obiektów kultury	szt.	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy
Liczba utworzonych plac zabaw	szt.	dane Urzędu Gminy: protokół zdawczo-odbiorczy

Tabela 47 Wskaźniki rezultatu.

wskaźnik	jednostka miary	źródło weryfikacji
Liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci wodociągowej	os.	dane Urzędu Gminy
Liczba osób podłączonych do zmodernizowanej sieci wodociągowej	os.	dane Urzędu Gminy
Liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	os.	dane Urzędu Gminy
Liczba gospodarstw domowych korzystających z wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	dane Urzędu Gminy

Ponadto w wyniku wdrożenia dokumentu osiągnięte zostaną następujące wskaźniki oddziaływania:

- wzrost poziomu zwodociągowania gminy;
- wzrost poziomu skanalizowania gminy;
- zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- zwiększenie bezpieczeństwa w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska;
- poprawa stanu środowiska naturalnego;
- stworzenie mieszkańcom warunków do uprawiania sportu;
- stworzenie warunków do rozwoju działalności kulturalnej gminy;
- polepszenie warunków do pobierania kształcenia;
- zmniejszenie kosztów ogrzewania budynków użyteczności publicznej;

- przygotowanie miejsca do czynnego wypoczynku dla dzieci oraz dorosłych;
- polepszenie jakości życia mieszkańców;
- zwiększenie dostępności komunikacyjnej;
- zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy;
- rozwój bazy sportowej gminy;
- polepszenie stanu technicznego budynków użyteczności publicznej
- stworzenie warunków do rozwoju rekreacji
- stworzenie warunków rozwoju działalności gospodarczej